

Hetedik évi folyam.

Pest, február 19-én 1860.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhöz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Macaulay.

Macaulay, a nagyhirű angol történetíró, kit, műve egy részének Csengery által kiadott jeles fordítása után a magyar olvasóközönség is megtanult tisztelni, nincs többé! 1859. december hó 28. esti 8 órakor halt meg kensingtoni házában, szivbaj következtében, melyben már évek óta szenvedett. Csak szigorú étrend és gondos életmód tették őt képessé, hogy történelmi munkáit folytathassa, miután 1852-ben hosszú nehéz betegségéből föllábadt. Mintegy két év óta egészsége, mondhatni, erősödött. Egyszerre azonban, valami két héttel halála előtt, régi nyavalyája új erővel tört elő, melynek akkor esett áldozatul, midőn már veszélyen kívül hitték őt orvosai.

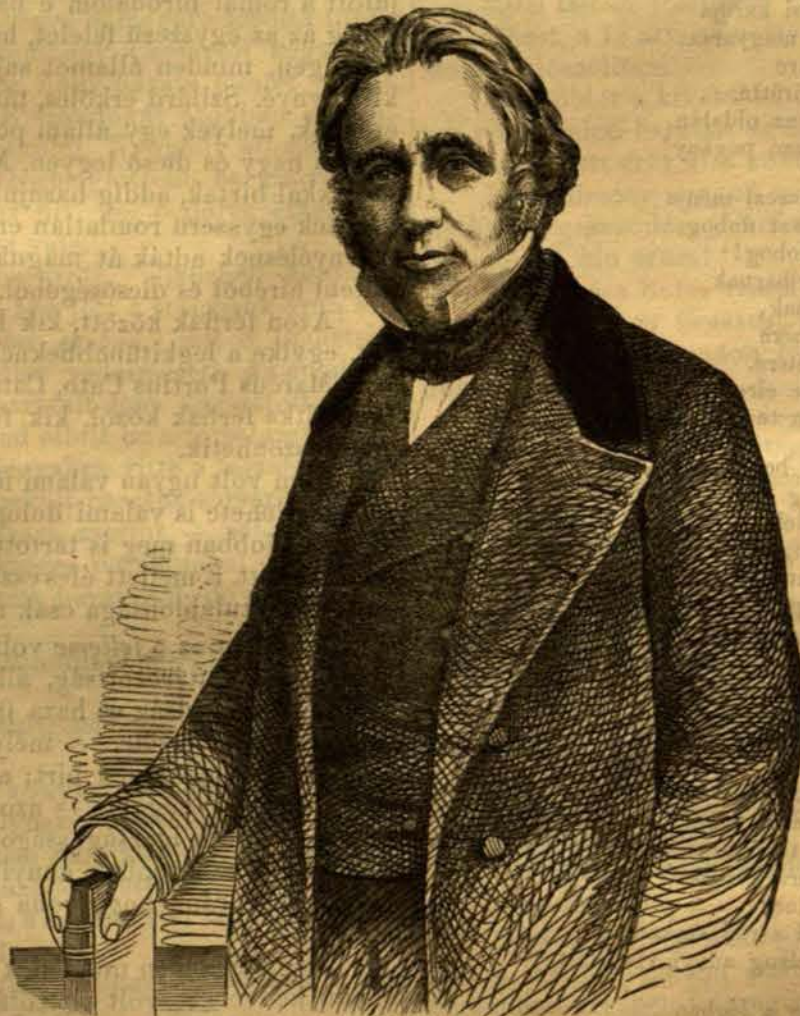
Macaulay Babington Tamás, 1857. év óta angolországi báró és peer, sohasem volt nős, s így halálával elenyészett czime is. — 1800-ban Bothler-Templeben a Leicester-grófságban születvén, kora gyermekségétől fogva a leggondosb nevelésben részesült. Atyja Zakariás nemcsak dúsgazdag volt, de köztisztviselő is állt, ki a rabszolgaság eltörlése körüli buzgó fáradozásai folytán sírhelyet nyert Angolország nagy férfiai mellett a Westminsterben.

Macaulay Tamás tanulmányait Cambridgeben a Trinity-kollegiumban végezte, s 1822-ben ugyanott nyerte el a tudori rangot is. Azután Londonba ment törvényt tanulni, s 1826-ban letette a szabályszerű ügyvédi vizsgálatot. Az ügyvédségi gyakorlatban sohasem kereste becsvégya betöltését, s azért már jogtanuló korában tett irodalmi kísérleteket és ebbeli munkásságának gyümölcsei, egyes költemények (több angol „Revue“-ben) jelentek meg. Ezeket azonban csekély figyelemre méltatták. De annál nagyobb méltánylásban részesült 1826-ban az „Edinburgh Review“-ben megjelent tanulmánya Milton felett. E mű vetette meg hírneve alapját s első ítézet

munkája volt, melyre aztán időközönként több ilyenmű dolgozata következett. De tanulmányai (essay) önálló kiadására Angolországban, csak 1843-ban határozta el magát, miután azok Philadelpiában az ő engedelmével, hibás kiadásban jelentek meg.

Macaulay, természeti hajlamánál és neveltetésénél fogva a whig politikai párthoz tartozván, nagy tehetségét pártfelei csakhamar felhasználni iparkodtak. Mindenekelőtt a csöditélőszéknél szereztek neki állomást, majd megválasztatták alig 30 éves korában alsóházi tagnak Calne város részéről, később pedig titkári hivatalba juttatták az indiai ügyek osztályában Grey kormánya alatt, kinek reformbilljét buzgalmanak és nagy eszének egész súlyával

támogatta. 1832-ben Leeds részéről alsóházi taggá lön megválasztva, de erről két év múlva leköszönvén, mint a törvényhozó bizottmány tagja és elnöke Kalkuttába ment. Az indiai polgári perrendtartás lényeges átalakulást köszön neki, s ezen Indiában tartózkodásának köszönheti a világ két leghiresebb művét, Clive és Hastings fölött. — Rövid időre visszatérte után (1839.) Melbourne lord miniszterelnöksége alatt a hadügyi titkárságot vállalta el, mely állomását meg is tartotta egész a whigminiszterium bukásáig (1841). Egy évvel később Edinburghban alsóházi taggá választák meg; azonban választói 1847-ben bizalmatlanságot szavaztak neki, mint-hogy protestáns érzületöket a Maynooth-kollegium pártolása által megsértette. E miatt Macaulay annyira felháborodott, hogy végkép le akart mondani a politikáról; de Russell lord rábirta, hogy Glasgowban lépjen föl ismét jelöltként, hol csakugyan meg is választák, s 1846—48-ig ismét egy magas kormányi hivatalt viselt, mint főszállásmester. Ezen évek alatt parlamenti dolgai mellett elég ideje maradt történelmi tanulmányaihoz

MACAULAY.

is. 1842-ben jelent meg tőle „Lays of ancient Rome“ (az ő s Róma törvényei), s 1848-ban „Angolország történelmének“ két első kötete, de feltűntek egyszersmind első kórjelei is azon betegségnek, mely őt végre kiragadá az élők sorából. Betegeskedésének az lett következménye, hogy történelmi munkájának 3. és 4-ik kötetei, melyek a rysvicki békekötéssel végződnek, csak 1855-ben láthatnak napvilágot. Azóta az 5-ik egészen és a 6-ik kötet félig elkészült s az előbbi már sajtó alatt van.

1852-ben azon nagy elégtételben részesült, hogy Edinburgh, mely őt egykor oly érzékenyen megsértette, ismét megválasztá képviselőjének, a nélkül hogy csak egy lépést is tett volna utána. Macaulay elfogadá a megtiszteltetést, azonban két-három beszéden kívül, melyek a parlamenti viták színvonalán felül álltak, s gondosan kidolgozott essay-k valának, egyéb részt nem vett a parlamenti vitákban. A felsőházban, melyet párré lett kineveztetése óta (1857.) csak ritkán látogatott, ha nem csalódunk, egyetlenegyszer sem hallatta szavát. Az orvosok szigorun megtilták neki a beszédet.

A „Times“ ezen megjegyzést teszi nekrológiájában: Macaulay olyan otthonos volt az angol történetben, mint egy élő ember sem lehetett jobban, vagy talán a mint még soha senkisének volt. Az ő angol-történelmi ismerete nem volt holt tudomány, hanem politikai bölcseséggé volt az megérve, és nem vala képes senkinek a tolla őt utolérni annak leírásában, a mit tudott, gondolt és érzett. Macaulayt életének 60-ik évében, munkálkodásának közepette ragadta el a halál. . . Másutt a „Times“ az elhunytat a XIX. század legnagyobb angol írójának nevezi. Előadásáról és stíljéről pedig így nyilatkozik: „Annyira ura volt ő az angol nyelvnek, oly tisztán gondolkozott, és oly világosan fejezte ki magát, hogy kétségbevonjuk, vajjon lehetne-e iratai közt csak egyetlenegy kétértelmű, avagy homályos kifejezést is találni.“

Vajha a magyar irodalom mielőbb birhatná nagy munkájának további köteteit is!

Thuri György.

Ballada.

Thuri Györgynek ősi kardja
Megesendült az oldalán,
Fuss előle, fuss pogány!
Thuri Györgynek ősi kardja
Sok diszt hozott a magyarra, —
Le-lecsapva a törökre
Százig hullt a fő körötte. . .

Mondom, e kard megesendült az oldalán,
Fuss előle, bárányvérre szomjazó pogány!

Thuri Györgynek harci ménje
Tüszköl, horkol, vést dobog, . .
A ház lángja ugy lobog!
A házé hajh! s a viharok
Üvöltési messzehatnak,
Mely dul isten ellenére
Egy nagy átok ihletére.

Thuri Györgynek harci ménje elrohan,
Bársony szőrü könnyü nyergén terhes boszu van.

Ember-szívben él a boszu,
S a szem ugy villog belé,
Hogyha tárgyát föllelé;
Ekkor minden csillogása
Egy pokoltűz lobbanása, —
Mignem gyilkos sugarára
Reá száll a holtak árnya. . .

Holtak árnya Thuri György boszus szemén,
S jó Melek aga veretten messze, messze mén. . .

A győző sereg nyomába.
Dusan osztva a halált,
Mely csak érdemest talált.
„Hajh! elég vón már e mára
Hős vezér! ne üzz továbbra:
Nézd, mögötted lábra kélnek
Tarlotti a szablyaélnék, . .

Nézd, az erdő, hegy megindul s rád szakad,
Völgy, mocsár fölháborodva felzug annyi vér alatt.“

„Allah, Allah!“ zug a légben
Hirtelen mindenfelül,
A maroknyi nép körül.

„Hajh! előre hű vitézim! . .

És a sűrű lánssa élin
— Egy halálért százat adva —
Megtörök a kard hatalma.

„Törj előre! . . Thuri György csak lelkesít, . .
S tiz-husz harczos kardcsapása nem sokat segít!

„Allah! Allah, a vezérrel!
Hogyha elfolyt annyi vér,
Dus legyen a harci bér. —
Ércz-sisakján lenge tolla
Hulljon egyszer már a porba,
S fője hogyha sas volt eddig,
Hajoljon meg most a földig! . .

S lánssa, szablya vércsapástól már ragyog,
De a ló is felfog annyit, mennyin összerogy. —

„Itt egy más ló! . . késő, késő!
Horpad a vért, ing a láb,
Csak a düh nem hágy alább;
Az ércz sisak lenge tolla
Nem a porba, fejjhalomra
Elhajól, de meg se nyugszik —
A magasban felpiroslik.

Ki feltűzte lánssaélre oly korán, . .
Csak halványul, saját vére cseppeken vissza tán?

Éj terül a föld színére,
— Nappal is csak éjszaka
Vár read szegény haza! —
A félhold oly bus homályt vet
Mindenütt immár körötte,
Melyben csak baglyok huhognak
Hulláin a hosszú tornak.

Hosszu tornak . . . hajh! csak vége volna már! . . .
Thuri György fejénél hosszan csenghet a pohár!!

Fejes István.

Régi római polgárok jellemvonásai.

I.

Ha tekintjük azon roppant hatalmat, melyet a római birodalom a régi világra gyakorolt; azon rendkívüli kiterjedést, melyre szert tett: önkénytelen ezen kérdés merül fel lelkünkben: mikép jutott a római birodalom e nagy hatalomra és kiterjedésre? Erre pedig az az egyszerű felelet, hogy: fiai által.

Igen, minden államot saját polgárai tehetnek nagygyá vagy kicsinynyé. Szilárd erkölcs, tántoríthatlan hazaszeretet: ezek azon erények, melyek egy állam polgáraiban megkívántatnak, hogy ez utóbbi nagy és dicső legyen. Mig Róma polgárai az említett tulajdonokkal birtak, addig hazájuk folyvást gyarapodott; mikor pedig kezdtek egyszerű romlatlan erkölceikből kivetközni, s a fényűzés s henyélének adták át magukat: Róma is mindinkább kezdte vesztíteni hiréből és dicsőségéből.

Azon férfiak között, kik Rómát nagygyá s dicsővé tenni segíték, egyike a legkitünőbbeknek *Cato*.

Marcus Portius Cato, Cato Censoriusnak kisunokája, egy volt azon ritka férfiak közül, kik feltűnőségüket saját lelki nagyságuknak köszönhetik.

Nem volt ugyan valami fényes észtehetség, nehezen tanult, és nehezen lehete is valami dolog felől felvilágosítani és meggyőzni, de annál jobban meg is tartotta a mit tanult, és alapos volt abban, a mit tudott. E mellett éles eszű s józan ítélőtehetséggel bíró ember volt, mely tulajdonsága csak ritkán hagyá el őt.

Azonban az ő *jelleme* volt az, mely őt mindenek felett nagyon kiemelte. Elhatározottság, állhatatosság, szenvedélyes buzgóság az erény, szabadság és haza iránt, — voltak jellemének alapvonásai. Saját természete, — mely ifjúságától fogva valami komoly, elhatározott jellemmel birt; a Stoa bölcséinek tanai, melyeken ő teljes lélekkel csüggött — azon irányt adák lelkületének, melynél-fogva a szigoru igazságosságot minden egyebek fölé helyezte. Ettől eltekintve azonban annyira fogékony volt barátság és testvérszeretet iránt, hogy soha senki jobban nem szereté testvérét, mint Cato.

Magánéletében mindenek becsülését kivivta. Már gyermekkorában kedvence volt játszótársainak, nem mintha talán azoknak hizelgett volna, hanem mivel egyenessége s őszintesége miatt bizalmukat tőle meg nem tagadhaták.

Épen úgy becsülték férfikorában mindazok, akik közt élt, mivel rendíthetetlen becsületesség vezette minden lépését.

Polgári életében buzgó hazafi volt, egy ilyennek minden erényeivel és hibáival. Tetteiben gyors és elhatározott, szilárd és hajthatlan, szigorú és igazságos — távol minden önhaszonleséstől, — s nemes feláldozásokra képes férfiú volt. Azonban gyakran adá jeleit az önféjűségnek, makacsságnak, kevélységnek, gyanakodásnak és különösségek iránti előszeretetének.

A Pompejus és Caesar közt folyt háborúban az elsőnek pártján volt, nem mintha azt jobban szerette volna mint Caesart, hanem mivel annak ügyét tekintette egyszersmind a haza ügyének. Egyébiránt a polgárháború szerencsétlenségei oly nagy szomorúsággal töltötték el lelkét, hogy — a mint mondják — azon naptól kezdve, melyen Caesar a Rubicon folyamot átlépte, sem állat nem borotválta, sem haját nem nyíratá, sem semmiféle koszorút nem viselt.

A pharsaliai ütközet után Cato a Pompejusféle csapatok maradványait Afrikába vitte, és azokat Scipionak — ki ott mint Pompejus vezére működött — önként átadta. Azonban Pompejus pártja Afrikában is szerencsétlen volt. Scipio Tapsusnál meggyőzetett és Caesar innen Utica féle nyomult előre, hogy ezen város elfoglalása által az afrikai háborúnak véget vessen.

E hír hallatára egész Utica kétségbe volt esve, csak Cato nem. Szokott elhatározottságával azon 300 rómat, kik kereskedelmi célból Afrikában megtelepedtek — a velök levő senatorokkal együtt összehívatta, és hatalmas beszédével a város védelmezésére buzdította. Azonban látván, hogy ezeknek véleményei elágazók, megmásmint tervét, és csak arra ügyelt, hogy a városban a rendet és békét fentarthassa, s az ottlevő rómaiaknak a menekvésben segédkezet nyujthasson. Ennélfogva minden kaput bezáratott, kivéve azt, mely a tengerre nyílt; a hajókat elosztotta honfiai közt, s azok közt, kiknek szükségök volt rá, utipénzt is osztott szét.

Ezek után Utica lakosait maga elé hívatta, s tanácslá nekik, hogy a helyett, miszerint Caesart haszontalan ellenállás által maguk ellen felingerelnék, inkább gondoskodjanak saját és övéik jólétéről és fentartásáról. Erre ismét a tengerhez ment, hogy jelenlegyen a távozók indulásánál. Átölelte barátait, ismerőseit és áldást monda reájok. Egyedül saját fiát s bizonyos Satullius nevű embert nem tudott menekülésre bírni; ők vele maradának néhány legmeghittebb barátaival együtt.

Midőn Cato ezen módon barátai és a város biztonságára részéről minden kitelhetőt véghezvitt, végre önmagára fordítá utolsó gondját. Sokkal kevélyebb levén, semhogy Caesartól kegyelmet esdekелjen, és tulbuzgó hazafi ahhoz, hogy hazája elestét túljelje, elhatározta, hogy magát kivégezi. E szándokát azonban szorgalmasan igyekezett barátai előtt eltitkolni. Nyugodt elhatározottsággal ment este fürdőjébe; azután legmeghittebb barátaival s az előkelő uticaiakkal együtt asztalhoz ült, hol ő dőlve étkezett, a mint a pharsaliai ütközet óta szokása vala.

Étkezés után vendégeivel poharazott, miközben különféle bölcsészeti tárgyakról beszélgetett. Így jött a stoicusok azon állítására, hogy „csak a becsületes ember szabad,“ mit ő Demetrius peripateticus bölcsész ellenvetései ellen védelmezett. Az élénkség, és a melegség, melylyel ezt tette, barátait igen aggasztotta. Mindenki le lön hangolva. Félelmes csend állott be a társalgásba. Alig vette ezt Cato észre, azonnal más tárgyakra vitte a társalgást. Beszélt a jelenlevők helyzetéről, a menekült barátok sorsáról stb.

Esteli után barátaival — szokása szerint — sétálni ment; majd az öröknek osztotta ki a szükséges parancsokat és úgy tért vissza lakására. Itt azután bucsut vett barátaitól, de érzékenyebb s melegebb bucsut, mint máskor.

Ez újra aggályt ébresztett az utóbbiakban, kik balsejtelmek közt hagyták el egymást.

Most Cato hálószobájába vonult; lefeküvén, elővette Plató „Phädonját“ s olvasni kezdé.

Még nem olvasá el egészen a könyvet, midőn egyszerre föl egyenesedék s kardját kereste, melynek — szokás szerint — feje felett kellett volna függenie. Azonban nem volt ott. Mig Cato estebédnél ült, fia gyengéd gondoskodásból elvette azt helyéről.

Cato egyik rabszolgáját szólítá, s kardja felől kérdezősködött. Ez hallgatott, ő pedig folytatá az olvasást.

Kis idő múlva látszólagos egykedvűséggel parancsolá a szolgának, hogy kardját előhozza.

A rabszolga elment, Cato pedig végig olvasá a könyvet.

Azonban a kardot senki sem hozta. Most még erősebben követelte azt, és felindulásában úgy arczul csapott egy rabszolgát, hogy ezáltal saját kezét tetemesen megsértette.

E pillanatban rohantak a szobába fia és barátai. Nyakába borulva, majd lábaihoz omolva, kérés és könyvek által igyekeztek őt kiengesztelni.

Azonban még folyvást szenvedélytől lángolva, merőn nézte végig azokat és szóla:

„Minő esztelenséget követtem el, hogy örültek tartatok? Miért nem igyekeztek engem a felől meggyőzni, hogy elhatározásom rossz? Miért akartok lefegyverezni? Miért nem teszed — szóla fiához fordulva — békóba atyádat és mért nem adod ki Caesarnak így fegyvertelenül? Pusztán csak kardra van-e szükségem, ha magamat megölni akarom? Nem foszthatom-e meg magamat másképp is az élettől?“

E szavak a legkeserűbb könyeket sajtolák ki az ifjú Cato szeméből; fájdalmas fuldoklások közt távozott el a többi barátokkal; csak a két philosophus, Demetrius, kiről már volt szó, és Apollonides stoicus maradtak hátra.

Ennyi erőmegfeszítés által kimerülve, nyugodtabb lön Cato; legalább sokkal szelidebben és nyájasabb hangon szólítá meg a bölcsészeket.

„Erővel akartok-e ti — ugymond — egy korombeli embert az életnek megtartani? Azért ültök itt talán, hogy rám vigyázzatok? Vagy meg akartok győzni a felől, hogy nem válnék gyalázattára egy Catonak, életeért könyörögni? Nos, mért nem szóltok? Én még magam felől semmit sem határoztam — folytatá — de hatalmamban áll, a mit határozni fogok, azt végre is hajtani. Igen, és még tanácskozni akarok veletek. Hanem most hagyjatok magamra, és mondjátok meg fiamnak, hogy ne igyekezzék atyját *kényyszeríteni* arra, mire szóval rá nem bírhatta.“

A bölcsészek nem feleltek semmit, könyes szemekkel távoztak a tereméből.

Nemsokára ezután belépett egy kis gyermek, Catonak kardját hozva kezében.

Cato kihuzta a kardot hüvelyéből, megvizsgálván jó élesnek találta s mondá: „*most tehát a magam ura cagyok.*“ — Erre a kardot maga mellé helyezte, a Phädon-t még egyszer végig olvasá, és nemsokára erős álomba merült.

Éjfél tájban fölébredt Cato és magához hívott két szabadost. Kleanthest, a ki orvosa volt, és Butast, kit nyilvános alkalmakkor szokott előszólítani.

Ez utóbbit a kikötőhöz küldé, megtudandó, vajjon elvitorláztak-e már mind barátai; az elsővel pedig kezét kötötteté be, mely a szolgára tett erős ütés következtében egészen feldagadt.

E körülmény nagyon megörvendezteté barátait, kik ezt a Cato élethezi ragaszkodása jeleül tekinték.

Rövid, hiu öröm!

Nemsokára Butas visszajött azon tudósítással, hogy már mind elutazának, az egy Crassust kivéve, ki elkésett a hajókról; tüstént hozzá tette azonban azon hirt is, hogy a tengeren erős szélvész dühöng.

Ez utóbbi hír Catot nagyon nyugtalanította. Sőhajtozott, remegett azok miatt, kik a tengerre szálltak, és Butast újra visszaküldé a kikötőbe, ha vajjon nincs-e ott valaki, kinek szüksége volna segélyére.

Ennyire gondoskodott e nemes férfiú még halála óráján is barátairól!

E közben ismét elszunyadt, s nem ébredt fel addig, mig a madarak reggeli éneke a kelő napot nem köszönté. Ekkor jött vissza Butas azon hírrel, hogy a kikötőben minden csendes és zajtalan.

Most Cato az ajtót becsukatta, a szolgának pedig távozást parancsolt, hogy háborítlanul nyughassék tovább.

Alig távozott el Butas, megragadá Cato a kardot és mellébe dőfé. Azonban feldagadt keze erejét meglankasztotta, s a seb nem volt egészen halálos.

Cato a halállal küzdött; leesett ágyáról és egy közel álló asztalt feldöntött.

Barátai hallván a zörejt, gyorsan a szobába rohantak, és a fájdalom miatt majdnem eszméletüket vesztek látván őt, atyjokat, barátjukat vérében fetrengeni.

Cato meredten néze reájok, azonban nem szólt semmit; ereje

végkép kimerült. Kleantes felemelvén őt a földről, ágyába fektetvé és sebét bekötözte.

Amint azonban ismét magához jött Cato, eltaszítá magától az orvost, felszakasztja sebét és — meghal, szomorú áldozata a *szabadság és honszeretet felőli hamis meggyőződésnek*; mindamellett nagy ember életében úgy, mint halálában.

Halálának híre csakhamar elterjedt a városban. Uticának minden lakosai összesereglettek, sirtak holttesteme felett; jóltevőjöknek, szabadítójoknak nevezvén őt, az „*egyedül szabad és meggyőzhetlen embert*.” Tudták, hogy Caesarnak félelmes hada közeledik, azonban ezt föl sem véve, felékesíték Cató hulláját, pompás halotti menetet rendeztek számára, s emlékszobrot állítottak neki a ten ger partján.

Csak ezután gondoskodtak arról, hogy a városnak önkénti átadása által maguknak szabadulást eszközöljenek.

(Vége következik.)

A gödöllői kastély.

Pesthez mintegy két órányi távolságra van Gödöllő mezőváros, mintegy 2600 magyar lakossal, erdővel és szőlővel borított halmoktól környezett völgyben. A mezőváros díszes és nevezetessége a messze külföldön is nagy hírnévben állott gödöllői kastély és park, azelőtt Grassalkovich herceg, most báró Sina birtoka.

A kastély nem bir azon fényvel, mint hajdanában, midőn falai közt gyakran fejedelmi pompa fejlődött ki. Építetté Mária Terézia királynő idejében gróf (utóbb herceg) Grassalkovich Antal. Később unokája, szintén herceg Grassalkovich Antal és ennek neje született Eszterházy Leopoldina hercegnő emelék azt, nemes és megtisztult izléssel, azon fokra, melyen az uri kastélyok között Európában a legszebb helyet foglalta el.

Nemcsak a kastély lett szebb, hanem azt gyönyörű virágos- és mulatókert is környezé. A kastély egyébiránt egészen sajátos alaku és valami festői látványt — mint a „Magyarország és Erdély ered. képekben“ című becses műben mondatik — épen nem nyújt. — Ugyanott az épület így iratik le:

A középépület kétemeletű s elég rövid, homlokzata kifelé van; ahhoz aztán kétfelől jóval hosszabb szárnyépületek csatlakoznak, melyek külső sarkához ismét két szárny ragasztott. A zárdához vagy kaszárnyához hasonló ezen szárnyépületek között egyes virágágyakkal és facsoportokkal borított gyepterület, mely a kastélyt minden oldalról környező kerttel és parkkal egyesül. A középépület fedeléből két mansarde emelkedik s a szárnyépületek sarkain is egy-egy mansarde nyulik fel. A középépület külső homlokzatát többféle építészeti díszítmény ékesíti; a kapu két oldalán négy oszloppár van veres márványból, melyeken erkély nyugszik. A bejárást kétfelől kő-rács szegi, melyek elején örkunyhó, a kő-rács középszakaszán pedig mindkét oldalon elég roszul faragott oroslán van. A középépület belső oldalán szintén van erkély, melyről a parkra igen bájos kilátás esik.

A kastély bal oldalán gazdasági épületek vannak tágas udvarral, melynek kutját kőből faragott, de most már megcsontult ménló ékesíti. — Kétségkívül a kastély legszebb díszét a virágok

teszik, melyek a kapu előtt és alatt, a lépcsőzeteken és folyosókon felállítják.

A kastély belsejében főleg a fehérre márványozott s erősen aranyozott nagy terem érdemel megemlítést, azután az ugynevezett Terézia-szoba, melyben Mária Terézia lakott vala, midőn Gödöllőn tartózkodott, s mely egészen azon állapotban van, mint akkor volt. Az aranyrojtokkal és paszományokkal ékesített ágy fölött vörös damasz-menyezet van. Ugyanezen szobában az aranyba foglalt cserépfazokak is vannak, melyekkel hajdan a hercegi család törzsatyja, mint szegény deák, Pécssett a barátokhoz ebédjeért járt vala. A kastélyban továbbá színház, szép kápolna stb. van. A kastély mögött, a virágos kertben, más épület van, az u. n. *király-hegy*, a magyar királyok mellképeivel; ez épület most a jószágigazgató lakása.

A hercegi család fénye hamar letűnt, csak három nemzedék látta azt. Az utolsó Grassalkovich özvegye többnyire külföldön élt s a kastély és kert hajdani fénye tünedezni kezdett. Végre Gödöllőt a mellékrokonok vették át, kik azt azután báró Sina Györgynek adták el. De a kastélyra és kertre ez is keveset költött. A kert és park s az ehhez csatlakozó vadaskert, mely több mint három óra járásnyi vala, sokat vesztek egykori szépségökből. A vadaskert

palánkját 1849-ben a különféle hadseregek katonái ronták le. Most csak a kastély közelében levő kis része van bekerítve s dámvaddal és szarvassal benépesítve. Mostani tulajdonosa, b. Sina Simon alatt sok történt a kastély és kert helyreállítására, csinosbítására. De a régi fényt elvitték a régi idők.

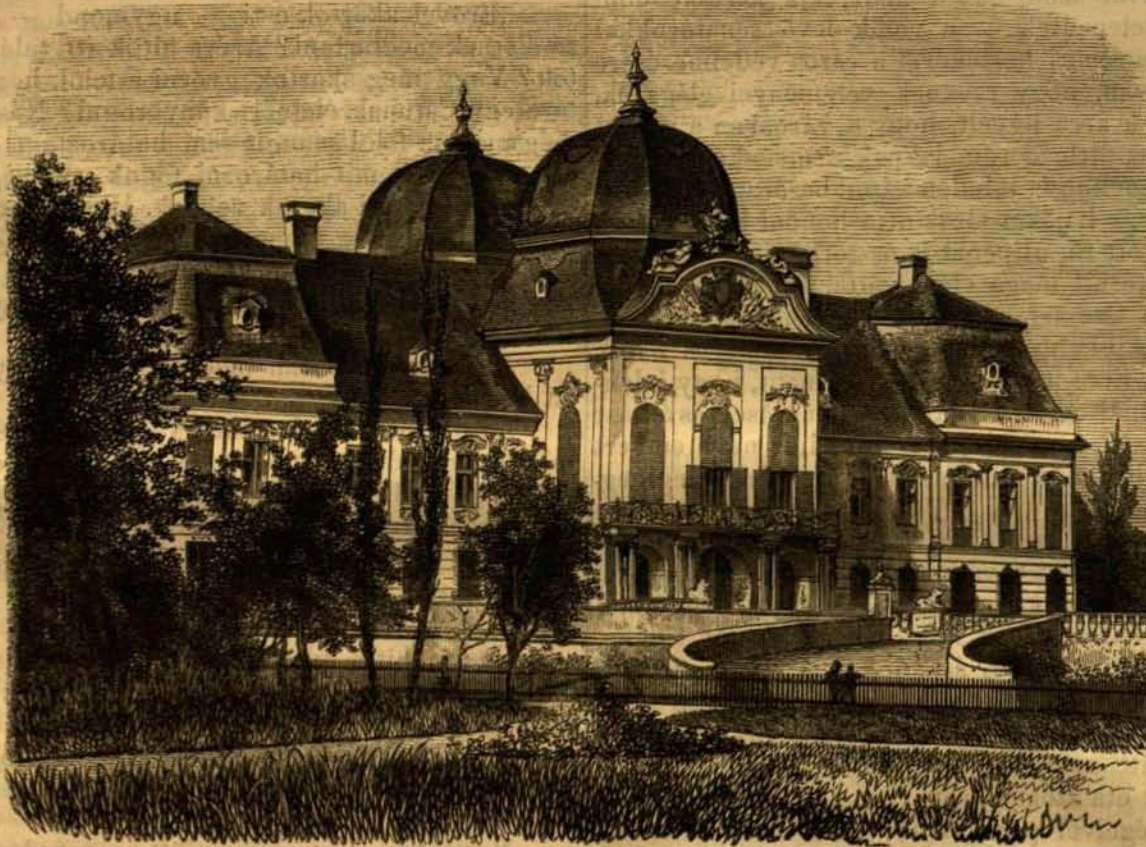
Vázlatok a magyar viselet történetéből.

(Folytatás.)

A II. számú kép, melynek alakjai Schaffer (Dillich) említett krónikájából vannak lemaszolva, egy polgári

és két parasztviseletet állít elő a XVI. század második feléből. — A kép balfelén álló alak, mely a néző felé háttal fordulva, jobb kezével a távol felé mutat, szintén egy magyar polgár viseletét ábrázolja. — Ennek ruházatján már inkább észrevehető a magyar jelleg, mint az I. számú képben bemutatott polgár viseletén. Ez ugyanis fején kerek kis magyar kalpagot visel, kis strucz-tollal, — természetesen bő és hosszú, panyókára vetett, vállprémes, *csonka ujj menté* födi. Im itt láthatni egy példányt azon mentékből, melyek utóbb a XVII. században általános elterjedést nyertek, és melyek a hosszu sipujjakat mindinkább háttérbe szorították, mivel könyökbe elmetstett ujjja szabadabb mozdulatokat engedte a karnak, mint ama kényelmetlen hosszú ujjak. — Alsó ruházatára nézve pedig felvilágosítást ad a nevezett kutforrás szerzője, ki azt állítja, hogy a polgárok és parasztok viselete kevésben különböztek egymástól, ez pedig csak is az alsó ruházatra nézve érthető, minthogy e rajzokat összehasonlítva, a felső ruházatra ez állítás épen nem alkalmazható. Azon esetben tehát, ha ebbeli nézetem megáll, e 2. számú kép közepén álló paraszt ruházata kellő felvilágosítást adhat a polgári alsóruha alakjáról.

A másik két alak XVI. századbeli parasztok viseletét állítja elő. A középen álló és galyakat gyűjtő paraszt ruházata igen eltérő a mai pórviseltől s annak valódisága felől kételyt támaszthat a

Gödöllői kastély.

szemléltében, de e kétely eloszlik, ha tekintetbe vesszük azt, hogy régenten sulyos körülmények közt sokkal egyszerűbb lehetett a parasztok viselete mint újabb időkben, midőn anyagi jobblét, ipar által emelkedve, a fényűzéshez is ut nyilott meg számukra. — Továbbá, tekintetbe kell vennünk, hogy ama soknemű változatosság a népviseletben szintén az újabb kor szüleménye, miután bizonyos, hogy a változó divatok sem maradtak minden befolyás nélkül a népre, habár csak kis mértékben is. Bár el kell ismerni azt, hogy a nép őrizte meg keleti viseletünk sajátosságait leghivebben. — A közepen álló paraszt egészen egyszerű ujjast, és meglehetősen kényelmes, czomb-középig érő dolmányt visel, magasan felálló gallérral, minden diszitmény nélkül, csupán egy sor gombbal összetartva. — Dereka szíjjal van övezve, melyről köszörülő és kés függ alá. — Dillich szerint kést a nemesek is viseltek övük mellett, sőt Apor szerint az öreg Teleki Mihály még vénségében is öve mellett kést viselt és keményen megdorgálta apródját, ki azt öve mellett hordani szégyennek tartotta. — Továbbá visel ezen paraszt szük nadrágot és topánt.

A másik alak téliösen öltözött utazó parasztot állít elő; vállán hosszú botot tart, melyről kis zsák alakú bőr átalvető függ le hátára. — Ennek kalapja hasonló a mai pörge kalaphoz; ujjasa és széles, négyszögű galléros, felső ruhája tökéletesen hasonló a mai szürökhöz, csak hogy az minden diszitmény nélkül van, míg a mostaniak sujtásokkal, bojtokkal, virágokkal diszítvék. — Gyánitani lehet, hogy a szür igen régi, tán még ázsiai ruhánem. Többiben ezen pörviselet mindenben hasonló a fent leírt-hoz, csak hogy ennek hosszú száru bő csizmája van.

— Dillich szerint a parasztok mezei munka alkalmával bő vászon nadrágot viseltek, mely nem lehetett más, mint a bő száru gatyá.

A mi ezen öltözetek színeit és szövetét illeti, arról nevezett kutfőnk elég felvilágosítást ad; szerinte a parasztok alsó ruhája, melyet *mentének* (?) neveztek, kék, veres vagy zöld karazsiából *) készült, mely felett durva szűrposztó felső ruhát viseltek. Nadrágjok violásbarna karazsiából volt, a kalap pedig mindig fekete. — Gondolni lehet azonban, hogy akkor is már különböző tájakon a pörviselet is különböző lehetett, és nem csupán a most leírt viselet létezett, de mindamellett adatunk szerzője bizonyára a legelterjedtebb népviseletből vette rajzait, mert valóban a második parasztviselet mintája sokban megegyez mai általános viseletével a népnek.

*) Karazsia, Corsei, Corserei, egy neme a gyapotszövetnek, melyet a dánok hoztak Keletindióból

Érdekes adatokat nyújtana a magyar őskori jelmezekre nézve a jelenkori magyar népviseletek szorgalmasabb tanulmányozása, a mennyiben igen sok eredetiség és keleties sajátosság, mely minden más népviselettel lényegesen eltér, maradt még fenn népviseletünkben. — Habár ebbe az idegen népekkeli szoros érintkezés által sok idegenszerű viselet vegyült is, de mellőzve azt, mi idegen és felkeresve azt, mi sajátunk, sok lappangó adat lenne feltalálható, mely ősi viseleteink felderíthetőségére segédeszközökül szolgálna.

(Folytatjuk.)

Viskeleti Béla.

Az időjárásról, Jelesen Herschell szabályairól.

Furcsa dolog az az emberi természet! Értem a miveletlen emberi természetet. És itt ismét, hogy újabb félreértésre ne adjak alkalmat, meg kell magyaráznom, hogy *mivelt* embernek nem azt

tartom, a ki legdiszesebb, legdivatosabb köntösöket visel, legfinomabb, válogatottabb ételeket eszik, a társaságban legmódosban tud hajlongani, mindenféle nyelven beszél — némelyikén jobban mint édesanyai nyelvén, — s mindenikén birja igazi gondolatait elrejtteni, meg legtöbb tudományról vannak homályos vagy zavart eszméi s végre legjobban hódol az úgy nevezett „korszellem“-nek. Mivelt ember szerintem az, ki élvezeteit tudja ugyan s szereti szaporítani, de nem rabjok s választásában nem állati ösztön, sem majomi utánzás, hanem szilárd izlés a vezére; a ki ismeretekben gazdag, de tudománya felett az ész, tehetségei s cselekedetei felett a józan megfontolás örködik; és végkoronául, kinek vágyait, indulatait szenvedélyeit ki-

Magyar férfiviseletek a XVI. században : 2. Parasztok.

tisztult erkölcsi akarat tartja féken. — Furcsa hát, mondom, a miveletlen vagy helyesben fegyelmetlen emberi természetben az a vonás, hogy mily mohó vágygyal törekszünk le vagy félrerántani a jövőre elől az ezt fedő kárpitot. S még furcsább volna benne, ha már szomorú nem kezdene lenni, az a balgatag hiszelékenység, melylyel ottan-ottan beteltnék hiszszük nem kevésbé balga vágyunkat — Annak kell mondanom, mert hiszen az a jövőre, ha igazán tudjuk, azért még is megtörténik s ha rossz, miért keserítsük vele jelen örömeinket; ha jó pedig, miért tegyük a várás által nyugtalanná, türeltlené a jelent s mire rontsuk meg a meglepés ingerét? De mire mondjam én ezt és ilyeket az embereknek, mint a pusztában kiáltó szó? Hiszen vannak nekik Mózesek és irástudóik, hallgassák azokat! Próza és költés, bölcsélet és guny, Socrates és Momus szövetkeztek, hogy hol kenegetve hol vagdalva gyógyítsák őket beteges hiedelmökből. És mi sikerrel? Azzal, hogy

a világ korszakai egymás után elmúltak s az ámitás megmaradt. A hajdanban a delphii Pythiák az Endorbéli boszorkányokkal váltakoztak. A középkorban az astrologusok szózata döntött országos kormányok és magán családok ügyeiben. Eljött az új kor, melyet a fejlődő, a haladó világosodás korának szeretünk nevezni s ekkor az Albertus Magnusok, a Paracelsusok, a Pater Gassnerok, a Cagliostrook, a Lenormandok állottak elé kecségetni a jövődö titkaira áhítózókat. És ebben a mi legújabb korunkban, mely az ő gőzgépeivel és telegráfjaival oly büszkén tekint le megelőzőire, a jós mesterség is, mely azelőtt kiváltságos egyének ritka osztályrésze vala, a tudományos ismeretekkel együtt közbirtokká vált. Az alvájárok, az asztallal írók, a kopogató szellemek mesterei és kedvencei tömegesen rohannak a jövődö kapuira s tárják fel szemfényvesztve a titkaira sovárgó közönségnek. Igen is a jóslat ma már oly nyilvános titokká, mindenki által ügyessége mérvében kezelhető fogássá vált, mint a bor-, tej-, kávé-, thea- és liszthamisítás. Szóval, messze haladtunk.

Van kivált két csoportja a jövődö kárpitja állítólagos öreinek: a politikai jósok és az időjósok. Amazok hírlapokban és röpiratokban, ezek főképp a naptárakban ütötték fel sátiraikat. „Hajdanában-danában“ a hírlapok tartalmát a tények tették; most a fitymált tény a telegrammos rovat szűk szállásán kívül szemérmesen lesütött fővel csak úgy mer megjeleni, hogy alkalmat adjon a vezércikk-íróknak elmondani, hogy ő azt már hetek előtt megjósolta. Az időjósok pedig — jaj engedelmet kell kérnem a kegyes olvasótól minden eddig tett kicsapongásaimért, mert én bizony csak ezekről akarék beszélni s észrevétlenül elterécsélém az időt. Sőt ezekről sem mindnyájukról, csak a legterjedelmesebb közönségükéről, a naptáriakról. Tehát ezeknek jóspalástja még az astrologusokról maradván reájok, az idő hosszában meglehetősen megrongyolott: még inkább mint a — no de nem jó mindig hasonlítani, találja ki a kinek tetszik s esze van hozzá. Ezt a rongyosodást ujontában minden ősi büszkeség, Csizió és százéves naptár daczára maguk is kezdték sejtteni a jósló urak. Csekélységem is törekvék kimutatni nekik s az illető közönségnek egy pár likat rajta a V. U. 1858. 3. 4. 5. számaiban. Hanem biz itt is az történt a mi ilyes alkalmakkor gyakran szokott történni: a figyeltetés nem oda vágott a hová nézett; az illetők, vagy illetettek pedig, mint az adomabeli mészáros legény nem a vágás, hanem a nézés irányát vették számba: azaz, a palást rongyai nem üzletök gyarlóságát juttatták eszökbe, mi a főczél volt, hanem a mellett szilárdul megmaradva csak a palástban keresték a hibát és ujról gondoskodtak. Ez az új palást a „Herschell szabálya.“

Azt vélem, menthető, ha én, ki az ócskát annyira figyelembe vettem, gondoskodásomat ez utóbbira is kiterjesztem. Aztán meg azon olvasók iránt, kiknél az imént idézem cikk némi érdeket gerjesztett, némileg erkölcsi kötelességem is értesítésemet tovább folytatni, hogy azok, a kik a korábbi naptárak időjárásai jóslatainak ime sallangját: — „Egy igen régi naptár után,“ — kellőleg méltányolni bírják, hogy, mondom, azok tudják meg, hányadán vannak azon új felirással is: „Herschell szabályai szerint,“ — mely egy idő óta amaz elébbinek helyét foglalja a naptárakban.

Tapogassuk meg elsőben is kelméjét az új palástnak: azaz: puhatoljuk ki, minő alapelven nyugosznak a kérdéses új szabályok?

Szörét-szálát, szövetét vizsgálva, csakhamar a mi régi ismerősünkre, — a holdvilágra s változásaira akadunk benne. A kelme, mint látnivaló, nem igen új, hanem annál lengetegebb.

Vessünk egy futó pillanatot a hold befolyása irodalmára.

Aratus ezelőtt több mint kétezer évvel irt egy görög versezetet az égi jelenségekről, sazt mondja benne többek közt a holdról: „Ha holdujulás harmadnapján a holdvilág szarvai nagyon kihegyezettek, az egész hónapban derült idő lesz.“ (A görögök a hold járásához szabták a hónapjaikat, mint a zsidók maig is.)

Feltéve, de további vitatásig meg nem engedve e szabály helyességét, csak azt kell mondanunk, hogy naptári jövődölések alapjául nem szolgálhat. Mert p. o. az 1860 ban leendő 13 holdujás közöl honnan tudhatjuk előre, hogy hánynak és melyiknek lesz hegyes szarva?

Menjünk a görögöktől a rómaiakhoz. — Varro azt mondja: „Ha a holdujás lenyugtakor este a felső szarva feketélik, eső lesz utolsó negyed táján; ha az alsó szarva feketélik, holdtölte előtt esik; ha a közepe feketélik, holdtölte alatt esik.“ Itt megint eléáll az a kifogás, hogy a csillagászatnak nincs semmi kitelhető

módja előre megmondani, mikor minő része fog feketélni a holdnak. Nem haszonvehetőbb e tekintetben a Theon szabálya is, mely szerint: „Ha a hold négy napos korában nem vet árnyékot, rosz idő lesz.“ Világos, hogy a hold árnyékvető képessége nemcsak benne, hanem a légkör inkább vagy kevésbé tiszta állapotában is rejlik. Így hát nem a hold állapotából magyaráznók az időváltozást, hanem az időjárásból a holdvilág minőségét.

Ezekkel semmit sem nyervén, forduljunk Theophrastushoz a nagy Aristotelesnek nyomdokaiba lépő tanítványához. Ez azt mondja egy helyt, hogy „a holdujulás rendszerint rosz időjárás szaka;“ és megint másutt, hogy „az időváltozások rendszerint a syszgiákba (ujhold, holdtölte) és a quadraturákba (első és utolsó negyed) esnek.“ — No, ez már valami, a minek vethetjük a lábunkat; alap, a mire építhetünk. Minthogy a csillagászat egy percze meg tudja határozni bár hány évvel előre a hold változásai beállítását; tehát csak a naptárba nézünk s mindjárt tudjuk, melyik napon lesz rosz idő, melyiken változik jóvá, megint roszsá s így tovább váltogatva. Mennyi hálával tartoznánk Theophrastusnak e fontos igazság feltalálásáért! ha — o jaj, sok „ha“ van itt. Elsőben is e szabályt valószínűleg nem Theophrastus, és minden bizomnyal nem saját tapasztalásai s észleletei nyomán találta. Közhit és közszájon forgó mondás volt az, ki tudja, hány ezer évtől fogva Theophrastus előtt, és az maradt egy pár ezerig utána. Ezeket és milliókat tartják s vallják. kik soha a görög philosophus munkáiról sőt nevével sem értesültek. Másodszor — mint Arago jegyzi meg — egy kis ellenmondás van az idézett két szabály közt. Mert ha ujholdkor rendszerint rosz idő van, s a többi holdváltozásoknál rendszerint változik az időjárása; ugy holdtöltekor is rosz idő áll be rendszerint és így az ujhold és holdtölte közt semmi különbség nem lévén, mi joggal emeli ki az elsőbet *hivárolag*, mint rosz idő csinálót? Harmadszor az a kérdés, még pedig fő és lényeges kérdés, vajjon az egész dolog igaz-e?

És itt már most megint az emberi természet furcsaságához kell folyamodnunk, annak megfoghatása végett, mikép lehetett vagy kellett még Theophrastus után 2000 évnek eltelti, míg valakinek eszébe jutott, hogy ezen oly lényeges kérdésnek eldöntésére némi vizsgálatokat tegyen. Belátás, megfontolás, utánjárás nélkül mondta egyik ember a másik után, hitte és várta egyik a másik után a holdváltozásaival az időjárásait, épen ugy mint egyik vebé csiripol a másik után egyhangon a teremtés hatodik napjától fogva. Igen, de az ember mégis csak nem veréb, s az évszázak folytán akadni kellett valahára valakiknek, kik a hold igényeit, vagy inkább az ő nevében tett követeléseket rostába vessék. Akadtak is a XVIII. évszázad második és a XIX. század első felében természetvizsgálók, kik habár a végfeleletet nem adták is meg, a kérdés megoldásához segítséggel járultak. Vizsgálataik eredményéről, melyekből kitetszik, hányadán vagyunk eddigelé a holddal, a következőkben szándékom értesíteni az olvasót, még pedig a legújabb összeállítások szerint. (Folytatása következik.) *Brassai.*

Török történetírók előadása magyar eseményekről ¹⁾.

I.

Székesfehérvár bevétele.

Pecsevi török történetíró kéziratából ²⁾ fordította VÁMBÉRY ARMIN.

Dsemaziül evvel 19 én (aug. 20-án) a világhódító fölséggel ragyogó szultán az említett várral szemközt sátrait felütötte, a

¹⁾ A magyar olvasó közönség, névszerint a hazai történet barátai, érdeklől olvasandják e közleményeket, már csak azért is, mivel a török történeti kutatók eddig nagy részben zárva voltak előttünk. E cikkeket Stambulban lakó hazánkfi Vámbéry ur szives figyelmének köszönhetjük, kitől azokat a következő sorok kíséretében vettük:

„Stambul, dec. 2. 1859. A Vasárnapi Újság szerkesztőjének. Mintegy másfél eszten-deje, hogy szép irányú és közkedveltségben részesülő lapját valódi gyönyörrel olvasom! Látnom, hogy annak hasábjai minden közhasznú, de leginkább hazai érdekeket és történe-tet tárgyazó cikkeket szivesen felvesznek. A török történetírókat hazánkban ismertetni már régóta a legbensőbb vágyam; nem lenne-e ön oly szives, annak terjesztésére segéd-kezet nyújtani azáltal is, hogy időszakonként egy-egy kis tért engedne fordításaimnak? A keleti irodalom e része nemcsak a hazánkban, de egész Európában ismeretlen. Hammer-Purgstall használta ugyan jó részét, de hibásan, mit az „alaposságról“ híresült szomszédaink még nem is gyanítanak, mert valamint a török nyelv ismerete a magyar nyelv tanulmányozása nélkül tökéletlen, ugy az oszman történetét magyar ellenszenvvel kellően tárgyalni lehetetlen. Hanem, röviden szólva, nekünk snmmit sem használt, nem is szabad másra szorulnunk a honi történetre fontos török okmányok összegyűjtésében. Előlegesen Fejérvár bevételét küldöm, ezt Esztergom és más kisebb rendű török győzelmek leirása követendi, mindig a lehető leghibebb fordításban. Vámbéry Armin.

²⁾ Pecsevi, azaz Pécsi, egy Magyarországbán született török, mint Defterdár Ibrahim Efendi ismeretes. Hátrahagyott kéziratában a török birodalomnak Szolimán

többi csillagsokaságu sereg is a vár környékén leszállván, azt négy részről bekerítette. Ezen régi és szilárd erősség a közeledést ezer módon nehezítő ingovány- és mocsárokkal bekerített térségen épült. Közepén egy magas, fellegekig nyúló nagy templom vala, déli részén a királyok sirboltjának szolgáló magas kúp létezett, melyben az előbbi királyok tiz piszkos hullája találtatott. A vár bevétele után e templom a pogányok kezében maradt. A magyar királyok hajdanta itt koronáztattak, mit a város neve, *Usztołni Belgrád* is bizonyít. *Usztołni* horvát nyelven *széket* jelent azaz: trón; a magyarok *Ságes Fegervár*³⁾ nak nevezik, mi hasonlóságnak mondatik. A királyok koronázási és temetési helye levén e város, a hitetleneknél nagy tekintetben állott.

Minekutána a vár bevétele elhatározott, Ibrahim basa, az anatóliai beglerbég, Budára néhány vitézzel ágyukért küldetett; elérkezéig a sánczok felvetéséhez fogtak Egyrésztől Mehemed basa, a harmadik vezér, a jancsáragával, a másikkól Khoszrev basa, a negyedik vezér; a harmadik részről Ahmed basa, a rumeliai beglerbég, éjjel a várhoz közelevén árkokat vették föl, és a harc eszközeit készen tartották. Ezalatt a tusa és vérengzés oly heves lön, milyent emberi szem nem igen látott. Az igazhivők szorongatott lélekkel az ágyuk eljövételét várták, elérkezésük hírére mindenki eléjük sietett, még az nap szétosztatván, kitűzött helyekre felállították. Másodnapra forró imadságok után az első ágyut el sűtötték, a mire a világ egy füstgomolylyal telt meg, és a pokolbeli pogánynak álláspontja izzó vassá változott.

A lövöldözés így néhány napig folytattatott, a vigkedélyű Khoszrev basa a hitbajnokokat egyre buzdította és vidám szavával a legbátrabbakat megnyerte. Ő alatta csoportosult a vitézknagyobb része, ki nevezett hó 27-én (aug. 28.) több tágas rés megnyitása után, anélkül, hogy hittársaikkal tudatták volna, a merész rohamra elhatározták magukat. Felhevülten a rés közelébe jutván, egyszerre az ellenök szegülő pogányok tulszámát látták, megfordultak és sok igazhivő itt a martyrhalál poharát üritette ki. — A végzet (kyszmet) ezen erősség elestét még eddig el nem határozta, a miért az igazhivők törekvései sikertelenül maradtak. Az ágyuzás mindamellett 5—6 napig szakadatlanul folyt, az izlam katonák a ful tövéig előrenyomulván, ott mindenkép megállapodni iparkodtak. Dsemaziül akhir 2-án (sept. 4.) egy vasárnapon újra a harczhoz fogtak, és az igazhivő sereg azon éjjel, mintha *Kadr gecseszi*⁴⁾ lett volna, egy perczig sem pihent. A sors rejtélyes intézkedése a vár bevételét nevezett napra határozván, a Mindenható e nemes Koránvers szerint: „*Ha az Isten akarátja megvan, akkor az eszköz sem hiányzik*,” oly sűrű ködöt bocsátott le, hogy az ember öt lépésnyire maga előtt nem láthatott. Az igazhivők a réshez közeledtek, anélkül, hogy a hitetlen azt észrevette, vagy csak egy embert is megkülönböztethetett volna. Reggel felé egyszerre az ágyukat megdörrentették és földrendítő vad moraj alatt a hitbajnokok egymást

uralkodása kezdetétől fogva egészen 1041-ik (1631.) évig terjedő eseménydús korszakát, mint szemtanu vagy atyja elbeszélése után rajzolja. P. igen jártas az arab és persa, de nemkülönb a latin, szláv és magyar nyelvben is; sok helyen a keresztény írókat is idézi. A nemrég birtokomba került kézirat kétszáz év előt iratott, bajosan olvasható írással.

³⁾ Bizonyosan a másoló által eltorzított.

⁴⁾ *Kadr gecseszi* — a sors éjjele, mindig Ramazan hó 20-ára esik. Minden izlam ezen éjt átvirasztja, mert hite szerint ekkor szabatnak az égben az egyes müzümlet egy éven át érendő sors végzetek.

követvén, a résekbe rohantak. A pogányok most a komoly helyzet megértvén, oly dühvel harcoltak, hogy egymás fölé esve, a földet egészen elborították. Az izlam katonákból is *végellen sokan* multak ki martyrhalállal. A vad tusa itt jó ideig tartott, mialatt a *Padisah* fohászokdó kezeit az égre emelvén, áldott szeméből gyöngyértékü könyüket hófehér arczára csöpögtetve, mindaddig imádkozott, míg a győzelem jelvényei nem mutatkoztak. Nem csoda tehát, hogy a forró imák isteni kegyelemre méltattatván, az igazhivő sereg az átkozott pogány felett győzedelmeskedve, a várba szerencsésen berohant. A vezérek és parancsnokok is együtt betörték, a mire a kard élétől megmenekült pogányság a kapuknak futott, hogy a belső várban magát elsánczolhassa. Az izlam katonák utánok eredtek, kit a kapuknál, kit az árkoknál elérve, puska-, nyil- és karddal kivégezték. — A boldogult *Dselálsáde*⁵⁾ azt mondja, hogy a futók rakásokra dültek, és a pogány hullák nagy halmokat képeztek; három napig folyt a holtak eltakarítása, és mint nagy csodát beszéli, hogy egy ily rakás alatt egy sebesült fiatal ember élve találtatott a harc utáni ötödik napon —!

Dsemaziül akhir 13-án (sept. 15.) a belső várban levő pogányok kegyelemért könyörögtek, és a szultán a német és frank csapatoknak megbocsátni méltóztatott. „A helybeli magyaroknak kegyelmezni nem lehet!” — monda — „miért ragaszkodtak ök Ferdinándhoz, minekutána már ezelőtt Jánosnak, a budai királynak hűséget esküvén, semminő ellenségtől, vagy más valami bajtól nem bántattak.” — A magyar pogányok ennek hallatára sok adó és váltságdíj ígérete mellett könyörgésüket kettőztették, és kérésük kihallgatásban részesült. A királyok sirboltjául szolgáló nagy templomot is visszakapták, és mindenki megmaradt háborítlanul házában. A szandsák felügyelete Ahmed bégre, hatszázezer akese⁶⁾ járulékkal bizatott, kinek keze alá 1000 jancsár és 10,000 zerlikolu rendeltetett.

Ekkor történt, hogy több magyar pogány, azon szín alatt, hogy bort szállítanak a várba, kocsikra rakott hordókban fegyvert és hajdukat csempészvén, azokat házaikban elrejtették. E csel az igazhivőknek jókor tudomásukra esett; rögtön a házak- és templomokat meglepven, a gonosz tervet megsemmisítették. A bűnösök halállal lakoltak és vagyonuk elkoboztatott. Az eladott házak pénzén a város kapuja melletti nagy torony építettett, egy templom pedig mecsetté átváltoztatott. A kapunak, a fellegekig érő két nagy tornya volt; egyike puskapor-tárnak, a másik ezanra (imára felhívás) használtatott. 1010-ben (1632.) Temisei Hasszan szerdársága alatt puskapor fellobbonása által összedült az első, és romhalmazatával nagy hegyet képezett, mely kövekből később öt nagy torony jött létre. E szegény szolga (t. i. Pecsevi) 1042-ben (1664.), pesti utazásom alkalmával, ott keresztülmenvén, csak egy torony falait találtam, melynek alsó része tömlöczzé változtatott. — De folytassuk az események fonalát. — A *Padisah* e fényes győzelem után Budára és innét nevezett hó 21-én (sept. 23.) a Dúnán át a pesti térségre (Rákos mezeje) szállni méltóztatott. — Redsebhó negyedikén (okt. 6.) Nagyváradra, 10-én Belgrádra, és innét gyors utakon Stambulba érkezett.

⁵⁾ *Dselálsáde* jeles történetirő, Szolimán államtitkára, ki öt hadjárataiban nagybőrszt követte, és a kérdéses ostromnál is jelen volt.

⁶⁾ Tizenkétezer arany.

T Á R H Á Z.

Kakas Márton levele.

CXX. Levél. Különös indítóány.

Volt egyszer valahol egy színházigazgató, a ki abban gazdálkodott, hogy nem kell a belépti jegyeket délelőtt kiadni, mert hát ha az, a ki délelőtt zártszéket váltott, este nem jöhet el a színházba, akkor aztán odavesz a jegy.

Egressy Gábort nem akarják szerződtetni. Ez már tény. Addig nem akartam hozzá szólni, a míg a többi lapok nem nyilatkoznak, nehogy azt mondják, hogy én indítom a *rumlit*; most már valamennyien mind kibeszélték magukat. Egyhangulag minden lap azt mondta, ki szelidebb, ki hevesebb hangon, hogy Egressy Gábor bizony nélkülözhetetlen a drámára nézve, hogy kár nem tenni ezt meg amazt, beszéltek igazgatóságrul, komitérül, meg nem tudom én, még mirül. Hanem hát ez mind nem ér semmit. Pontius Pilátus mossa a kezeit. Komolyabb eszközökről kell gondoskodnunk; ha azt akarjuk, hogy Egressy a pesti nemzeti színpadon legyen. Kinek

áll érdekében az igazgatóságon kívül legközelebb, hogy Egressyvel a dráma fölemelkedjék? A drámaiárokknak és drámai színészeknek. Én tehát teszek indítványt a drámaiárokknak és színészeknek. Huszonnégy színészi jutalomjáték van egy esztendőben, ugyanannyira megy az új eredeti darabok három első előadása; szerződtessek maguk az írók és színészek e negyvennyolcz előadásra Egressyvel. Az igazgatóság talán elfogadja az ajánlatot, hogy a föllepti díjak felét és illetőleg kétharmadát azon előadásoknál viselje; ha el nem fogadná, ezt is megbírhadják az illetők, kikre nézve az ilyen szerződés anyagilag is kifizetné magát. Egressy is bizonyára nem hogy szégyenkezne, de büszkeségének tarthatná, ha ekként a drámaiárok és játszó testület maga szerződtetné a nemzeti színpadra, s az ellen, ugy hiszem, a méltóságos komité sem tehetne ellenvetést. — Én megtettem az indítványt s eredményétől föltételezem annak tanubizonyosságát, hogy hát csakugyan komolyan akarunk-e valamit, vagy csak beszélünk, mert a beszéd semmibe sem kerül.

Irodalom és művészet.

— (Minden magyar ember figyelmét felhívó nagybecsű történelmi munka.) Örömmel tesszük közé a következő jelentést és felhívást, mely elég világosan fejtegeti a tárgy fontosságát:

„Előfizetési uton jelenik meg Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában: Dr. Horváth Mihály „Magyarország története.“ Második kiadás, átdolgozta dr. Hatzvani Mihály, négy kötetben; megjelent az első kötet: A magyarok Európába költözésétől az Árpád-nemzetség kihaltáig. — Horváth Mihály négy kötetes magyar történetének első kiadását oly kedvezéssel fogadta volt az olvasóközönség, hogy annak kétezer példányra pár év alatt, s már mintegy 8—9 év előtt végkép elkelt. E körülmény alulírtat arra bátorítá, hogy a munka tulajdoni jogát magához váltván, egy újabb kiadását eszközölje.

„Midőn ezt alulírt a t. cz. olvasóközönségnek tudtára adja, szerencsésnek tartja magát egyszermind azt is nyilváníthatni, hogy a munka egészben *ujjonnan átdolgozva*, oly javításokat s bővítéseket nyert, melyek ezen új kiadás becsét erősen növelik. Ezt is ugyanazon szellem lengi ugyan át, melyet az olvasóközönség az első kiadásban pártolása által helyeslett; de tartalmára s előadására nézve a munka nevezetes változáson ment keresztül. Nem is említve, hogy a második kiadás terjedelmére nézve körülbelül *kétszer akkora* mint az első: az olvasó első pillanatra meggyőződhetik, hogy e második kiadásban egy oly lelkiismeretes gondnal készült munkát nyert, mely a történetnyomozással a művészi alakot is párosította. Felhasználva találandja benne, az előadás tömört rövidege mellett, nemcsak a régi leghitelesebb kútfőket, hanem azokat is, melyeket a honi történetek körül kifejttet buzgalom az utolsó tíz év alatt hozott napvilágra. Sőt, mi a munkát a nagy közönségre s a történetnyomozóra nézve egyaránt érdekessé teheti, szerző maga is számos új, eddig ismeretlen adalékokkal járul benne honi történeteink ismerettömegéhez. Mi eddigelé a bécsi császári titkos levéltárban, a Sopron-megyei s városi, a Kassa s Eperjes városi, a szepesi káptalani, a jászai s lesleszi conventi, a kis-martoni, monyorókeréki s más uradalmi levéltárak porában történetünkre nézve fontos, emlékezetes rejllett, a történetnyomozóba beleszóve találandja az olvasó. — Mindezek mellett még csak arra bátorodik a kiadó figyelmeztetni az olvasóközönséget, hogy az előadás a munka tudományossága mellett is lehetőleg *népszerű modorban készült*; és hogy hazai történetünket egészen 1848-ik évig adja elő.

„Ezeket, Horváth Mihály történetének újabb átdolgozása iránt kellett elmondanunk. A munka időszertint megjelenését illetőleg még néhány szót akarunk ide csatolni.

„A magyar nemzet öntudata mindinkább fejlődik. Ez öntudat saját nemzeti történelmünk soha ki nem apadó forrásából fakad és nyer táplálékot. — Mindaz, mi nagyszerű és dicső a hazai történelem lapjain fel van jegezve, mélyen hat a jelen ivadék keblébe.

„A szellemi mozgalomtól, a kifejlődés vágyától áthatott jelen korunkban minden honfi szent kötelessége, egész lélekkel mélyen tanulmányozni azon történelmet, mely elhunyt apáink, dicső őseink, szeretett magyar hazánk tettus multját magában foglalja.

„E célra az összes magyar nép, a nagy olvasóközönség igényeinek jobban megfelelő könyvet nem nyujthatunk Horváth Mihály munkájánál, mely már eddig is általános elismerésben részesült, és a mely különösen a jelen új átdolgozott kiadásban mindazon előnyöket egyesíti, melyek fennebb bővebben fölfejtettek; minélfogva erősen hiszszük, hogy ezen jeles történelmi munka az összes hon rendkívüli részvételével találkozandik. — Heckenast Gusztáv.

„Előfizetési feltételek. 1) Horváth Mihály „Magyarország története“ megjelenik négy vastag kötetben, egy-egy kötet 30—40 8-adrétű ivre terjedend. 2) Az első kötet már ki van nyomtatva és a t. előfizetőknek azonnal megküldetik. 3) A második kötet három hónap mulva fog megjelenni; a még hátralevő két kötet pedig, melyek kidolgozásával a szerző ur jelenleg foglalkozik, a lehető legrövidebb idő alatt fog kibocsáttatni. 4) Az első és második kötetnek együtt előfizetési ára 4 ft. aust. értékben. 5) Tíz előfizetett példányra egy ingyenpéldány adatik. 6) Az előfizetési öszleket az alulírt kiadó-hivatalhoz bérmentesen intézendők. 7) Azon t. előfizetőknek, kik a pénzilletéket egyenesen az alulírt kiadó-hivatalhoz intézik, a példányok bérmentesen küldetnek meg. — Pest, január 30-án 1860. — Heckenast Gusztáv könyvkiadó hivatala, baráttér, himzö-utca 1. szám.“

A vállalkozó kiadó fentebbi felhívásához nincs egyéb hozzáadni valónk, mint hogy szerencsét kívánjunk neki ez új vállalathoz, melylyel a tulajdonához tartozó számos jeles magyar munka számát ismét nagy mértékben szaporítá; s örömmel fejezzük ki a felett, hogy Horváth Mihály régebben is méltán kedvelt műve új és bővített kiadásban kerül ismét a magyar közönség kezébe, mely e pillanatban multjának emlékeit oly megható kegyelettel ápolja s általában a historia iránt sokkal nagyobb érdekléssel viseltetik, mint valaha.

— (Fölhívás Cantu Caesar Világtörténelme ügyében.) Cantu Caesar „Világtörténelme“ Turinban már *nyolcszadik* kiadást ért, s a legmiveltebb európai nemzetek, francziák, spanyolok és németek, sőt maguk az angolok e terjedelmes műnek saját nyelvökre áttételét irodalmukra nézve korszerűségnek ismerték. E nagyszerű műnek közrebocsátásával a Szent-István-Társulat a magyar irodalmat gazdagítani kívánván, annak magyar nyelvi kiadását pár év előtt valósággal meg is indította, s eddigelé két évi, 172 ivre terjedő folyamat már is közkezen forog. A harmadik évi folyamat, nevezetesen a 36—40 ivnyi VI-ik könyv *jövő május hó elején*, a 90 ivet kiegészítő többi rész pedig folyó év végével fog megjelenni. Miért is teljes tisztelettel

fölkéretnek valamint az eddigi t. cz. előfizetők, kik az első két évi folyamatot bírják, előfizetéseik megújítására, úgy szintén az e művet újból megszerezni szándékozók az előfizetők közé leendő beiratásra vagy a Szent-István-Társulat ügynöki hivatalánál (Pest, Lipót-utca, 8. sz.), vagy a társulat vidéki tiszteleti tagjainál. Ha a társulatnak e nagy fontosságú vállalata a tisztelt közönség részéről növekedő részvét- s lelkes pártolással találkozandik: miután az I. kötet már elfogyott, egy *második kiadás* iránt azonnal intézkedés fog tételni, hogy az újabb aláírók is az összes műnek birtokába juthassanak. Előfizetési díj a *harmadik* évi, szintén 90 ivre terjedendő folyamatra 3 ft. 15 kr. a. ért.; az *első és második* évi folyamat megrendelhető ugyanezen előfizetési áron, vagyis összesen 6 ft. s 30 kr. érték.

— Figyelmeztetés. A Szent-István Társulat ügynöksége részéről értesítetik a t. cz. közönség, hogy az „Egyetemes magyar Encyclopoedia“ első kötetéből példányokkal még mindig szolgálhat; a tagul belépni szándékozók tehát azt még mindig megkaphatják, ha az 1859-ki tagdíjt is (3 ft. 15 kr. a. é.) lefizetik. A példányok elfogyása esetére a társulat második kiadásról fog gondoskodni, hogy az új belépőknek mindig teljes példányokkal szolgálhasson. Ugyanez értetik a „Szentek Életé“-ről is. Az 1859-ki, még be nem fizetett tagdíjnak mielőbbi beszolgáltatása kéretik.

+ (Egyházi munka.) Székesfehérvárról következő című munka küldetett be szerkesztőségünkhez: „Az Ur Jézus szenvedése és halála. Történetekkel felvilágosított szentbeszéd, melyeket német kútfők után készítettt és az 1858-iki nagybőjt folytán a fehérvári székestemplomban elmondott Huszár Károly, püspöki titkok és szentszéki jegyző.“ A 96 lapra terjedő mű ára 40 uj kr., postán küldve 50 uj kr.

+ („Szabadkai Kazinczy-émlény.“) Ily czim alatt jelent meg a Szabadkán tartott Kazinczy-ünnep leírása. A 25 lapnyi füzetet szerkesztette Mukits Ernő, kiadták többen, s összes jövedelme a „szegény-alap“ javára van szentelve. Egy-egy példány ára diszkötésben és Kazinczy arcképével 1 ft, füzve 30 uj krajczár.

+ (Becses régiségek.) Szikszay Pál balaton-fő-kajári lelkész, mint a „Prot. Egyh. L.“ írja, a protestáns vallást érdeklő becses régiségeknek jutott nyomába, melyek magyar, latin, német és tót nyelven vannak szerkesztve. E régiségek közt vannak: Bocskay authenticus szerződése; a bécsi békekötés eredetiben; Lipót császár pecsétjével és sajátkezű aláírásával ellátott két eredeti rendele; a reformátusoknak, különösen pedig az ágostaiaknak több könyörgőlevelei, melyek a felküldött követek írásába vannak foglalva.

+ (Tóth Ferenc „Rajzok az életből“) czim alatt tíz novellát ad ki egy kötetben, aláírás utján. Az előfizetési ár 1 ft. ujp., mely a könyv átvétel után bérmentve Nagyányára, Maár József Sándorhoz lesz beküldendő. Ugyancsak öhozzá utasítandók febr. végeig az aláírási iverk is. A munka megjelenik mártius 30-án. Nyolczra egy ingyen példány jár.

— (Hartleben Olvasótársának füzetei) gyorsan követik egymást. Mult héten jelent meg az 5 és 6 füzet, hozván Dumas „Kaukaszusi utazásának 3-ik részét, fordítva Székely Józseftől.

— Nyilatkozat. „Mindenféle és semmi“ című könyvembe minden rendbeli sajtóhibák csuszta be: betűk, szavak, itt-ott mondatok, sőt az első beszélykében egész *hasábok* vannak összetévesztve. Kérem a t. olvasókat, ne kárhoztatnának azért se engem, se kiadómat, hanem sziveskednének az egészben ama körülménynek tulajdonítani, hogy művem javítását a nagy távolság miatt, idegen kezekre kelle bíznom, melyek ugyan mostohán bántak e szegény magzatommal. Egyébiránt rendelkeztem, hogy a még szét nem küldött példányokban a fontosabb hibák utólagosan kijelöltessenek. — Kelt Mantovában, febr. 2-án 1860. — Helfy Ignác.

+ (Bukaresztben magyar lapot) szándékoznak közelebb megindítani.

+ (Új magyar zeneművek.) Az egyik: „Kazinczy-émléke“, ajánlva herczeg Rohan Arthurné szül. Waldstein Gabrielának; a másik: „Czimbora-csárdás“, ajánlva a szerző barátainak. Mindkettőt Petényi Otto szerzette, s Prágában, Veit Robert bizományában jelentek meg.

— Szénfy Gusztáv ily című zeneirodalmi művet dolgozott ki: „Elméleti s gyakorlati magyar zenekönyv.“ — Az *elmélet* részei: 1. Keleti zene s zenészet. 2. Magyar zene rendszere s fejlesztetési módja. Függelékek: a) A magyar lantos zenéről. b) A magyarországi egyházi zenéről. 3. Költészeti s zenészetű magyar mértékű. 4. General-Bass elemei. 5. Utasítás éneklés-danolásbani tanításra elemi két folyam. 6. Zene s zenészet történelmének vázlat. Mindezen részek illusztrációja s magyarázatára ezer s néhány száz példa szolgál. — A *gyakorlat* részei: 1. A magyar zene rendszerének alapjául szolgáló magyar nemzeti dalok gyűjteménye, mintegy 300 darab, énekhangra, zongorakísérettel ellátva; azonban énekhang nélkül csupán zongorán is játszhatók. E dalok közt foglaltatnak e mű írója által megfejtett Tinódi Sebestyén hátrahagyott műveiből 15 dal; továbbá a 16-ik század közepe tájából szintén író által megfejtett ugynevezett „szózatok“ Tanjai-, Sztáray-, Tinódi- s más névtelenektől. E szózatok négyhangú vegyes karra alkalmaztatvák, azonban zongorán is játszhatók egy énekhanggal, vagy anélkül is. 2. Szabálytalan magyar dalok. 3. Népdalok színvonalán felül álló magyar nemzeti dalok.

— (Fehérvári kisasszony), a mult évben nemzeti színházunk tagja, most Olaszországban énekel s az ottani színházi közönségnek, mint egy pár lap írja, nagyon tetszik. A kisasszony az olaszok között Fevari név alatt lépett fel. — Bulyovszkyné asszony tavasszal a bécsi udvari színházban fog fellépni.

FARSANG VÉGNAPJAIRA.

Farsangi hírek.

— (Táncvigalom Ipolyságon.) Hont, febr. 13. A P. U. mult havi számai egyikében azon értesítést olvastam, hogy az ipolysági kaszinó febr. 8-án az ismert nemzeti közcélra táncvigalmat rendezend. Mint egyik szemtanu, a vigalom részleteit a következőkben adhatom elő. A haza szívében keletkezett eszme, nemzeti szellemi életünk egyik fővédpaizsa javára, áldozhatni, bennünket is felvillanyozott, mert febr. 8-án, a zordon idő dacára, oly szép számú közönség gyűlt egybe, minőnek az ipolysági kaszinó 10 év lefolyása óta aligha volt tanuja; ez azonban könnyen megfeythető, ha tudatom szerkesztő ural, hogy a nemes czéltől áthatva, többen voltak olyanok, kik részint 10 év óta vigalomban részt nem vettek, részint pedig már egészen lemondva e zajos örömről, csakis egyedül azért jelentek meg, hogy nemzetiségüknek áldozva, egyuttal meggyőződhesenek, mily lelkesen vigad és áldoz hazájának a magyar közönség. A vigalmat, a nemzeti czélhoz illőleg, egészen magyar szellem környezé. A terem igen csinosan s kizárólag nemzeti zászlókkal és magyar czimerekkel volt diszitve; az öltözék pedig ugy a nők, valamint férfiak részéről, majdnem kizárólag a kor szelleméhez képest magyar volt. A táncdaraboknál csárdás, kör-magyar és francia négyes válták egymást, melyeket a közönség, hihetőleg a magasztos czéltől is ösztönözve, oly lelkesedetten lejtett, hogy a vigalom csak reggeli 5 órakor végződött. A jelenvolt társaságot a nemzeti czél annyira egybeolvasztá, hogy ott semmi különválást sem lehetett tapasztalni.

A női öltözetek dicséretére kell megemlítenem, hogy azokat, majd semmi kivétellel, egészen a jelen viszonyokhoz mért, feltűnő egyszerűség jellemzé. Volt ugyan néhány urnő, kik az egyszerűség e kedélyes egészéből, drága, fényes és ragyogó öltözeteikkel különváltak, — de ezek, ugylátszik, vagy nem ismerik gr. Károlyi Ede urnak e tárgyban közzétett levelét, vagy, ha ismerik is, nem tartják még korszerűnek az abban ajánlott egyszerűséget követni. Mielőtt soraimat zárnam, nem mellőzhetem felemlíteni a vigalom rendezése körül tanusított hazafiui fáradozásait a derék S. L. rendező és H. A. pénztárnok uraknak, kik minden tevékenységüket odairányozták, hogy a kitűzött czélnek e vigalom jövedelméből minél nagyobb összeget küldhessenek. Az eredmény következő: A vigalom tiszta jövedelme a költségek levonása után 113 ft. 71 kr., a szünóra alatt pedig bejött 195 ft. és 1 arany; így a hontikaszinó azon kellemetes helyzetbe jutott, a magyar

Akademia iránt, hazafiui tartozását, 308 ft. 71 kr. és 1 arannyal leróhatni mely összeg a mai postával rendeltetése helyére át is küldetett. — Köszönet a rendezőknek!

y.

Vizbefultak életrehozása.

Erre nézve két új és nevezetes példa áll előttünk, melyek közül az egyik Győrött történt. Egy ottani hajós ugyanis, midőn ittasan hajójára visszatért, az egyensúlyt elvesztvén, a Dunába bukott és végkép elmerült. Többen az arramenők közül tanui voltak a szerencsétlenségnek és segélyért kiáltottak, de az elmerültet csak hosszú keresés után huzhaták ki a víz alól. Rögtön orvoshoz vitték, de legkisebb életjel sem mutatkozott rajta. Az orvos, mialatt a fölélesztéshez szükséges előkészületeket végezné, levetkőzteté a szerencsétlent s négy embert rendelt mellé, hogy száraz flannelal dörzsöljék a megmerevült testet. E négy embert minden félórában más négy férfi váltotta föl, kik a dörzsölést szakadatlanul folytatták. Egyszersmind meleg fővennyel töltött zacskókat rakatott testére s minden szükségest megtett, a mivel őt életre hozhatni vélte. De nemsokára felhagyott minden reménnyel, a midőn a tüdőbe fuvást is sikeretlennek tapasztalta; azonban egyszer csak ugy vette észre, mintha a jobb szempillája gyengén megmozdult volna. Végre nyolcs órai bajlódás után a szerencsétlen igen halk lélekzést vett észre. Félórával később a beteg vízzel vegyített meleg pálinkát nyelt le; azonban csak két nap mulva tért eszméltre. Csak ekkor vitték lakására, hol nemsokára erős lábba esett, mi teljes helyreállítását akadályozta, ugy hogy csak négy hónap mulva hagyhatta el a betegágyat.

Sokkal érdekesebb és tanulságosabb ennél az az eset, melyet dr. Csurgay aradi orvos ad elő az „Orvosi Hetilapban“, mit kivonatilag mi is jónak látunk lapunkba átvenni. A különféle okból származó tetszhalottak közt, írja a nevezett orvos ur, legnagyobb a vizbefult tetszhalottak száma, azért ohajtandó volna, hogy a hatóságok Hamburg szép példájára nálunk is, hol annyi nevezetes folyók léteznek, miután a vizbefultak száma országunkban évenként igen nagy, a főhelyeken mentőintézetekről gondoskodnának, melyeknek léte mellett e szerencsétlenek nagyobb része nem esnék áldozatul. Ha például Budapesten ily intézet lett volna, — de ma sincs! — azon 304, Dunából kifogott egyénből, kiket dr. Schlesinger 1826—1841-ig följegyzett s kimutatott, egy rész fölélesztethetett volna. Ezeket előre bocsátva, dr. Csurgay így

adja elő az esetet: Mult évi június 5-én esti 9 órakor, midőn egy betegemtől hazafelé indulnék, hallám, hogy ezelőtt egy órával egy vízbe ugrottat fogtak ki a román tutajosok. Erre az elbeszélőt kértem, vezetne engem oda, ki azt felelé: „hisz már régen történt, tán már be is vitték a városba.“ Mindamellet odavezettettem magamat. A marosparti ölfák mellett, közel Uj-
Aradhoz, feküdt hátán a szerencsétlen. Legelőször is hasra fordítottam őt vízirányos fekvésben, kissé fölemelt fövel, azalatt tüzet rakattam, s a világosság mellett kivehettük, hogy az egyén nő, arca kékes, puffadt. Tapintásra teste hideg, hasa puffadt, érverése semmi. Rögtön megoldattam ruháit, s elkezdtem testét melegíteni, s míg kíséröm, kit jó boreczetért visszaküldtem, megérkezett, addig fejéhez térdelven, száját, orrát az iszapos tajtéktól ujjammal kitisztítottam, s megérkezvén mintegy negyedóra alatt az eczet, azzal halántékát és tarkóját dörzsöltem, majd orra alá tartottam; másrésztől a kísérő nő segített a leány hátát, végtagjait, mellét, hasát dörzsölni. Én a dörzsölést néhány perczig folytatván, ismét szájába nyultam, s míg hideg szájában kotorásztam, torkán ujjamat párszor jól letoltam, ez által izgatást okozni akarván. A tetszholtt melegedett a tűz- és dörzsöléstől, sok ruhája sűrű párájában uszott, úgy, hogy a pára ködöt képezve, elhomályosította a világosságot, s a tüzet szemem elől eltakarta. Egy óra letűnt, s az érverés még sem volt érezhető; de mi csak folytattuk a munkát. Egyszer csak észrevettem, hogy tajték jött ki a leány száján. Jött-e már előbb is, s jött-e víz is vele, nem észlelhettem, miután szája a föld felé volt fordítva. Elég az, hogy miután még egyszer tajték jött ki, és én szájába nyultam, légzést vettem észre, tapintásra pedig vékony czérnaszál-érverést. E biztató siker újabb próbára hívott fel. Ismét szájába és torkába nyultam. Ez meglevén, a dörzsölést egész testén száraz kendőmmel, flanel nem levén, magam vettem át, s egész szenvedélyvel a háton felülről lefelé a talpig, majd a mellen, hason, felvétagokon. Két óra mulva az érverést erősödni tapasztaltam, s bár a leány nem szólt, de sohajtott; azért eljöttnek láttam az időt, hogy szekérre tétessem, hova is elébb úgy igazítottam a szalmát, hogy a fő magasabban legyen helyezve, vigyázva föltéttem, egy embert mellé rendeltem, s meglepésemre, midőn a szekér néhány lépést haladt, ütérverése javult. Többször megnéztem utközben, s az érverés mindig szabadabb lett. Mig a kórházba értünk, eltelt jó félóra. Itt kórházi ágyba tétetett, 12 óra tájban; később eret vágta rajta, de vére nem jött, miért? nem tudom, mert nem voltam jelen. Másnap reggelre az élesztés második kelléke, a nyugalom után tetszholtnak annyira magához tért, hogy nagy örömmre velem beszélgetett, s noha gyenge hangon, elmondá, hogy ő hat hónap óta terhes, szeretője önkéntesnek állt, s azért szánta el magát. — A nőtől, ki engem a tetszholthoz vezetett, hallám, hogy ő látta a leányt, kit rég ismer, ugyanazon nap délután hét óra tájban a Maros-parton, s neki úgy látszott, mintha ittas lett volna. Az elbeszélésből kitűnt továbbá, hogy az ifjú nő elszomorodás s életelzántásból jun. 5-én, esti 7 óra tájban, a hid karfájáról a Marosba ugrott. — A Maros akkor nem nagy levén, a karfától a víz fölszínéig levő tér, melyet ugrania kellett, teste magasságát bele nem számítva, lehetett hat öl. Ezer lépésnyire levitte a víz, s így, míg kifogták, majd félóráig lehetett a víz alatt. A Maros partján tovább mint egy óráig hevert ápolás nélkül, s mi több, háton, mi épen rosz fekvés, mert nem ürittethetvén ki természetes sulya által is a száj, torok, bázsing és gége tartalma, a légzés és vele a vérkeringés még inkább akadályoztatik s a fuladás könnyebben állhat be; midőn ellenben, ha hasra fordítatik a vízbefült, már a hasajtó erőművi nyomatása kifelé késztetik menni a belek tartalmát, a torok- és szájából könnyebben folyhat ki a nedv, a légutak ürülnek, a légzés szabadabb lesz, a vérkeringés és vérvérvítés gyorsul, s visszeres pangások, kékség nem oly könnyen állnak be, s ha pangás nincs, nem lesz fuladás sem. — Továbbá, hogy több mint két óra kívántatott arra, míg a tetszholtnak az élet világos jelei mutatkoztak, s ekkor 11 óránál több levén, s majd 12 óra, midőn a kórházba vitetett, tehát 4—5 óra folyt le a vízbeugrás és az élet világos jelei visszajötté közt.

A magyar Akademia palotája.

— A m. Akademia mult heti ülésében következő adakozások jelentettek be: a zirczi apátság adott a házra 1000 fto, a veszprémi káptalan a házra 500 fto, a kassai káptalan a házra 10, a tőkéhez 10 fto, Roskoványi Ágoston nyitrai püspök a házra 100, a tőkéhez 100 fto, Podmaniczky Armin b. a házra 400, a tőkéhez 500 fto, Forgách Gyula gr. a házra 500 fto, Viczai Héder gr. a házra 525 fto, Festetich Ágoston gr. a házra 1000, a tőkéhez 1575 fto, Révay Simon gr. a házra 400, a tőkéhez 600 fto, Dégenfeld Imre gr. a házra 1000, a tőkéhez 100 fto, Khun Henrik gr. a házra 250, a tőkéhez 250 fto, Pejacsevics Péter gr. a házra 500, a tőkéhez 500 fto, Elcz Károly gr. a házra 500, a tőkéhez 500 fto, Balassa Antal gr. a házra 500, a tőkéhez 1000 fto, Czebrián László gr. a házra 500, a tőkéhez 500 fto, Szögyényi László a házra 400, a tőkéhez 1000 fto, Debreczen városa a házra 5000, a tőkéhez 10,000 fto, Székesfehérvár városa a házra 3150 fto, a kolozsvári kaszinó a házra 1000 fto, a kecskeméti vadásztársaság a házra 115 fto, Urbanovszky Jusztin 35 fto, Barber és fiai gózmalom tulajdonosok Budán a házra 200, a tőkéhez 500 fto, Nagy-Kőrös városa a házra 1000, a tőkéhez 2000 fto, özv. Szücs Lajosné a házra 200, a tőkéhez 600 fto, Scherz Rezső a házra 525 fto, Lederer testvérek a tőkéhez 105 fto, kilencz pozsonyi kanonok a házra 90 fto, a szegedi takarékpénztár a házra 400 fto, gr. Eszterházy Lajosné a házra 1, a tőkéhez 1 darab bankrésztvényt, Vaszolyai Scherz János a házra 25, a tőkéhez 25 fto, Csergheő Flóris tarnóczyi plébánosnál összegyűlt a házra 44 fto, Bartal György udv. tanácsos adott a házra 200, a tőkéhez 200 fto, Blankenstein György gr. a házra 50, a tőkéhez 50 fto, Úrmösi Boldizsár Ágost a házra 10 fto, a velencei gózmalom hivatal-

noki s munkásai a házra 50 fto, gyönki iparosok a házra 31 ft. 70 krt, Tóth Lőrincznél gyűlt a házra 56 ft, Eggenberger Ferdinánd könyvárusnál a házra 120 ft, Szombathelyről küldtek a házra 40 fto, a hosszú-peresztegi lakosok adtak a házra 6 fto, Ney Ferencznél gyűlt a házra 140 ft, Simoncsics Alajos adott a házra 105 fto, a Pesti Napló szerkesztőségénél gyűlt a házra 1031 ft, 14 darab arany, 1 darab napoleonor és 4 db. tallér, Simko Vilmos pozsonyi tanárnál a házra 78 ft, Szalay Zsigmondnál Miskolczon a házra 93 ft, 1 db. arany, 2 db. tallér és 2 dh. rubel, a tőkéhez 47 ft. és 1 db. arany, Hajós Józsefnél a házra 236 ft, Sorsich Ferencz ügyvéd ajánlott a házra 50 fto, Földváry Mihálynál gyűlt a házra 69 ft és 2 db arany, Sényi Gábor adott a házra 50 fto, Emich Gusztáv könyvárus a házra 500, a tőkéhez 500 fto, Gschwindt Mihály pesti polgár a házra 100, a tőkéhez 100 fto, Emich Gusztáv nyomdájának személyezete a házra 102 ft 20 krt, Mednyánszky Alajos b. örökösei a házra 100. a tőkéhez 100 fto, a nagyváradai zártkörű tánczvizalom jövedelmezett a házra 800 fto, Mészáros Imre esperes adott a házra 25 fto, az egri kovács- és kerékgyártó egyesült czéh a házra 34 fto, Danielik János kanonoknál adakoztak a házra 369 fto.

— (A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez) a magyar Akademia számára a következő adakozások küldettek be. *IV. közlés*: Kanizsai Károly, tiszta-eörsi plebános 5 ft, Szabadszállásról a házra 28 ft. és 1 cs. arany (ehhez járultak: dr. Helle János 10 ft, Széles László 15 ft, özv. Martinovits Jánosné 2 ft, Rozsnyay Mátyás 1 ft, Német Gábor 1 cs. arany); az *alaptőkéhez*: dr. Helle János 10 ft, Német Gábor 1 cs. arany. A házra: a nyiregyházi ev. tanítóképezde növendékei 18 fto (ehhez járultak: Krész János 1 ft, Toppertzer Károly 50 kr, Paier Ágoston 1 ft. 10 kr, Bretz Pál 1 ft, Scholtz Vilmos 1 ft, Scherlacher Károly 1 ft, Wolf Gusztáv 1 ft, Mory János 1 ft, Droppa Berci 1 Loisch Márton 1 ft, Fabry Károly 1 ft, Dianovszky Vilmos 50 kr, Matejecz János 60 kr, Fabry Lajos 1 ft, Patziger Pál 1 ft, Rabb Lajos 50 kr, Berkovits Ignácz 50 kr, Benyo Ede 70 kr, Bobcek Sámuel 1 ft. 30 kr, Dlhányi Gyula 1 ft. 30 kr. Összesen 18 ft.) — Összesen a jelen közlés: 2 darab cs. arany és 61 ft. — Az előbbi közlésekkel együtt 5 db. cs. arany, 20 pft. huszasokban, és 443 ft. 20 kr. oszt. érték.

+ (Halas község tanácsa) a m. Akademiának 9960 fto ajándékozott kincstári kötelezvényekben, s ehhez, mint értesülünk, ezer forint készpénzt is akar csatolni.

+ (A helybeli kereskedelmi osztályból) ujlag 73 ft. 50 kr. érkezett a „Hölgyfutár“ szerkesztőségéhez a m. tud. Akademia palotája javára. A minap átadott összeg 122 ft. 50 kr, mely az ujabban beküldött adakozásokkal 196 fto tesz ki. A nagy szombati kereskedősegédek is 60 ft. 10 kr. küldtek be e célra. Régebben a selmeczi keresk. segédek is küldtek egy szép összeget hozzánk a Kazinczy-alapítványra.

+ (Aranyos helység) nemes közbirtokosai 40 forintot küldtek be a „M. S.“ szerkesztőségéhez az Akademia palotájára.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

△ (A selyembogártojás ingyen kiosztása) tárgyában a M. Gazd. egyesület érdemes titoknokja Morócz István ur az egyesületi választmány határozata folytán következő értelmű figyelmeztetést bocsátott közm. A hazai selyemtermelés érdekében Ő cs. kir. Fensége Albrecht Főherczeg Főkormányzó ur ingyen kiosztás végett 1000 lat keleti selyembogártojást kegyeskedett az egylet rendelkezésére följajánlani. A ki tehát tenyésztésre ez ingyen tojásból kapni ohajt, jelentse magát a M. Gazd. Egyesület titoknoki hivatalánál Pesten a Köztelken, az illető község előljárástól bizonyítványt hozván vagy küldvén az iránt, hogy a kívánt mennyiséget valósággal saját tenyésztésre szándékozik használni s megígéri, hogy az eredményről a titoknoki hivatalt majdan értesíteni fogja. A falusi tanítóknak elsőségük van a tojás kiosztásánál. A selyembogár-tenyésztésben még ujonczoknak tájékozás végett jó lesz tudni, hogy egy jól készített eperfasövény minden folyó öletől nyerhetni 20 font levelet; egy féltörzsű fa 8-10 éves korában 20 font levelet ad; egy nagy fa 50 fontot. — Továbbá egy lat tojásból kikel 15—20 ezer hernyó, ezek fölnevelésére 9—10 mázsa eperfalevél szükséges. Ez adatok folytán már most könnyen kiszámithatja akárki is, hogy a selyembogár tojásból hány latra vagy egy lat hányad részére lesz szüksége, ha létező szederfút után kiszámítja, mennyit bir fölnevelni. — Jó lesz még följegyezni, miszerint az egy lat tojásból nyert hernyó, mikor legnagyobb, 200 négyszeg láb téren fér el. Ez adat folytán tehát azt is ki lehet számítani, hogy mekkora helyre lesz szüksége valakinek azon tojás mennyiség folytán, melyet megrendel. — Végül ide írjuk, hogy szerencsés körülmények közt egy lat tojás után beköti magát 15 ezer s ebből, 300 darab nyers gubót véve egy fontra, lesz egy lat tojás után 50 font selyembubó.

Közintézetek, egyletek.

△ (A magyar Kertészeti társulatnak) e hó 11-ig volt bejelentett 1985 rendes tagja által alapítványban 7820 ft., éves jövedelmekben pedig 5955 ft. pengő pénz biztosítva.

⊙ (Dr. Fischhof hideggyógyintézetében), melynek egykor rajzát és bővebb leírását is közzétűk, s Pesten a városerdői Hermina-mezőn van, a lefolyt 1859-ki évben 44 beteg volt gyógyítás alatt, és pedig 36 férfi és 8 nő. A betegek közül 26 teljesen kigyógyult, 8 lényegesen megjavult, 2 siker nélkül gyógyítottatott, 8 pedig az esztendő végével is gyógyítás alatt maradt.

⊙ (A debreczeni kereskedelmi s iparkamra 1858-ik évi zárszámadása.) A bevétel 1858-ban 5064 ft. 59 kr., a kiadás 3158 ft. 86²/₄ kr., pénztármaradék az év végével 1905 ft. 72 kr.

Mi újság?

+ (Az ungvári község tanács.) mint a „P. N.”-nak írják, közelebb elhatározta folyamodást nyújtani be Ő Felségéhez a végett, hogy az ottani gymnasiumba tannyelvül a magyar nyelv hozassék be.

+ (A Tinódi-ünnepe) a zenede, mint értesülünk, nem tarthatja meg, miután annak megülése fölfüggesztetett.

+ (Magyar dráma orosz nyelven.) A „M. S.”-ban olvassuk, hogy Kisfaludy Sándor „Hunyady János” című drámáját egyik legjelesebb orosz költő neje, ki született magyar, orosz nyelvre fordította. A jeles honleány irodalmunk több kitünő művének átfordítását is megígérte.

— (Egressy szerződésének ügye.) Az Egressy által szerkesztett színházi lap szerkesztői üzenetei közt olvassuk a következő, Egressy szerződésére vonatkozó sorokat: „Nagybányára. — Az én színi pályámat illetőleg, ön szíves ohajtása alig fog egyhamar teljesebbé menni, mert a nemzeti színház drámai személyzete a jövő évre már össze van állítva; a szerződéssek, úgy hallom, befejezvék; s én — ? — mi tagadás benne, ugyis kitűnök, — én nekik nem kellek. Vendégszerepelni meghívtak, hanem a „vendégmarasztás” a házigazdáknak eszök agában sincs. Mit se tesz! Én már sok Comité-t túlélttem, s azt hiszem, hogy túl fogom élni mostani ellenségeimet is. — — — A tényállás következő: A napokban Comitégyűlés volt, melyben a jövő évi költségvetésről tanácskoztak. Ez alkalommal a nemzeti színház igazgatói, gróf Ráday Gedeon és Vezerle János urak kijelentették, hogy velem újra szerződni kívánnak. A Comité erre azt felelte, hogy ebbe semmi esetre sem egyezik. S ez határozattá lön.” Igen kívánatos volna, ha minden mendemonda kikerülése végett e sajnos ellenszenv s összeütközés okairól a közönség felvilágosítottatnék.

+ (Szigligeti és Szigeti színműírók), mint a „Magyar Színházi Lap” írja, elhatározták, hogy ezentúl színműveikért a műkedvelő társulatoktól maguknak semmi szerzői díjilletéket nem kívánnak, hanem azt igénylik, hogy előadott műveik bruttó jövedelmének tíz százalékát az illetők a n. színházi nyugdíjintézetnek adják, ha különben az előadásnak jótékony célja nem a színház lenne.

+ (Schodelné ezüstsarlója.) Azon régebben rebesgetett s lapunkban is említett hír, hogy Schodelné tisztelői e sarlót aláírás útján a nemzeti Múzeum számára meg akarják venni, mint a Múzeumból értesülünk, most csakugyan teljesült. Ugyanis Egressy Sámuel ur a kérdéses sarlót, levél kíséretében a múzeumi igazgatónak beküldötte. Ezen becses ereklye ezüstműből készült és meg van aranyozva, s köröskörül, valamint markolatja 209 kisebb nagyobb, leginkább honi ékkövekkel kirakva. A sarlón e szavak vannak bevésve: „Pozsony 1840. télhő 4-kén emlékül. Az országgyűlési ifjuság.” Kívül a vörös tokon pedig ez olvasható: „Emlék Schodel Rozáliának „Norma” alkalomával.” A sarló utolsó tulajdonosa a művész fia volt, kitől aláírás útján megszerezett, most a nemzeti birtoka.

+ (Dallos Gyula hasánkfia) a nemzeti színházi épület egyik termében ingyen-órákat ad az angol nyelvből írók és művészek számára.

+ (Kazinczy-pipereczikkek.) A bécsiek is megemlékeztek hazánk azon nagy halottjáról, kinek százados születésnapját eddigelé 105 helyen ünnepeletek meg. E megemlékezés abból áll, hogy sok női pipereczikket s ékszeret Kazinczykról neveztek el.

+ (Magyar színészeti statistika.) A „színházi lap” következő érdekes adatokat közöl: A vidéki magyar színigazgatók száma 26 és 16 közt változik. E pillanatban összesen 18 vidéki színtársulat létezik. A magyar színészek összes számát igen bajos megtudni. Mult évben Havi társulatának drámai, operai és táncszemélyzete állott összesen 64 tagból, ezek közt 29 nő, 35 férfi. Ehhez járul még a zenekari és szolgálati személyzet. Latabár társulata 1858-ban 34, Molnáré 40, Pázmáné 40, Szabóé 34, tagból állt. Ez öt társulat összes létszáma 212, melyből 84 nő és 128 férfi. Ha a többi társulat személyzetét egyenkint 20 tagra teesszük, ezek összege lenne 280. Ezt összeadva a főnebbi négy társulat létszámaival (Latabáré felosztott), lenne az eredmény 458. Hozzávetőleg ez volna az összes vidéki színészet létszáma. — A pesti nemzeti színháznak 1858-ban volt 104 tagja (50 nő, 54 férfi), nem számítva ide a zenekart, sem a gazdasági és szolgálati személyzetet. E szerint az összes magyar színészet létszáma lenne 536 tag, kiknek egy harmadát nők, két harmadát férfiak teszik.

+ (Molnár György színigazgató) társulatával husvétra Pozsonyba szándékozik, hogy ott egy nagyobb vendégszínházi cyclust adjon. E célból már szerződött is az ottani német színház igazgatójával.

⊙ (A romban heverő pesti német színház) végre ki fog emelkedni mostani dísztelen romjaiból. Ugyanis a város a harminczadéputleti házhelyek közül hármát, u. m. egyet a pesti kereskedelmi banknak 113,880 ft. 20 kron, egyet Eisele Antal urnak 58,213 ft. 20 kron s egyet Lika Anast. urnak 88,800 fton eladott. Ez összeghez hozzáértve a még eladatlan álló 70,000 ftra becsült negyedik házhely árát s az ez építésre már készen álló alapot, 430,369 fttal rendelkezhetik. Az épület helyreállítása 4—500 ezer forintot vesz igénybe; a tervet már fölterjesztették, s az, kétségkívül a lehető legrövidebb idő alatt megnyeri a helybenhagyást. — Kitalásunk van arra, hogy kevés idő múlva a város legszebb részét undokító romok helyébe nagyszerű új épület fog emelkedni. Még talán többször is meg fogunk emlékezni e tárgyról. Az a kérdés: mi lesz előbb készen, a német színházi épület, vagy az Akademia palotája?

+ (A magyar ruha viselése Bécsben) napról napra jobban terjed. Nemcsak az ottani magyarokon látni attilát, budát, sarkantyus csizmát stb., de más nemzetbeliek is viselik.

— (Gyorskocsizás.) A budai cs. k. helytartóság egyetértésben a postai igazgatósággal, Schadutz Péter urnak engedélyt adott egy gyorskocsizás létesítésére Pest—Gyöngyös—Eger közt. Ezen gyorskocsi-járatok f. é. márczius elsején veszik kezdetüket, kitünőleg szép és kényelmes kocsikkal jól szerkesztve, kitünőleg erős és gyors lovakkal. Ezen vállalat személy- és málhaszállításra czélszerűen berendezve, azt kellő biztosítás mellett jutányos díjakért teljesíti.

⊙ (Kenyér szükség.) A mult nyári árvíz következtében terméseiktől megfosztott Temes- és Bégavölgyi helységek, de számos más vidéki román faluk is, már kölcsön vett kenyérrel tengődnek, vásárolván 3—400 mérőnkint a kukoriczát és kétszerest a kereskedőktől s földbirtokosoktól, azt majdan az új termésből visszapótlándók, miről a hatóság kezekedik, mely értékűt jót állt. E szükségben szenvedő községek az adó tekintetében is könnyebbéget nyertek. — Mi jó volna most, ha e községek takarékmagtárral bírnának! — E körülmény is eléggé ösztönző lehet, hogy a községek takarékmagtárat alapítsanak, melyből szükség idején olcsó gabonával elláthassák magukat.

— (Víz- és tűzellenes fénymáz.) Figyelmeztetni kívánjuk erre az építő közönséget, annyival inkább, mert a találmány új és magyar. A feltaláló egy borsodi derék hazánkfia, kitől e tárgyra nézve a következő felvilágosítást kaptuk. Ezen „víz- és tűzellenes fénymáz” szükségtelessé tesz minden vakolást: s a legvakítóbb fehérségtől kezdve bármely tetszés szerinti vagy vegyes színekben alkalmazható. Kiállítási ára □ ölenkint 1 ft. — 1 ft. 12 kr. pp. Mint tudósítónk állítja, e fénymáz örök időig eltart, vízzel és tűzzel daczol s kezelése oly kevés időt vesz igénybe, hogy majdnem azon pillanatban van készen a falak fénymázolása, midőn az épület. Továbbá az semmi piszkot nem fog, s mosni lehet a nélkül, hogy akár színeinek, akár tartósságának ártnának. A feltaláló különösen azon építőmester uraknak kívánja e fénymáz figyelmökbe ajánlani, kik az Akademia palotájára vállalkoznak, mert ő ott szeretné azt mindenekfelett igénybe vetetni. Különben találmányával, legfőbb két hónap múlva, a külföldre szándékozik utazni.

— B.-Csabáról írják január 29-ről: A Kazinczy-alapítvány csakugyan létrejött. Jan. 3-án tartott kaszinói közgyűlésünkön az alapítványi tőkének kamatját a magyar nyelv tanulásában magát legjobbnak kitüntetett tótajku tanulógyermek fogja valláskülönbség nélkül huzni jutalmul. Ezen Kazinczy-alapítvány máris közel 400 ftnyi tőkének örvend. Azt már irták e lapok, hogy ezen alkalommal a magyar Akademia épülete jövén szóba, lelkes és buzditó szavak folytán ez ügyet az egyetemes közönség magavé levén, oly lelkesedéssel karolta fel, hogy tüstént megindult az adakozás s pár nap alatt 500 ft. küldetett fel Pestre. S ha ezek után még azt hozzuk fel, hogy kaszinónk ez évre minden magyar lapra előfizetett, kivéven egyet, mely nekünk nem kell, s 200 fton utalványozott a legjobb irodalmi termékek meghozatalára, akkor bizton elmondhatjuk, hogy ezek mind örvendetes jelenségei városunk hazafias érzületének. — A január 25-iki dalidónk a szó teljes értelmében nemzeti volt, a mennyiben ide férfiak és nők csupán magyar ruhában jelentek meg. A deli hölgyek egytől-egyig ragyogó pártákkal, főkötőkkel s mellderekekkel ékeskedtek. A terem falain kitünőbb írónk arcképei díszlettek megkoszoruzva; kár, hogy a rozsz utak miatt vidékről többen meg nem jelenhettek. — H. A.

+ (Az öreg Dumas.) ki a telet Olaszországban tölti, közelebb Garibaldi élettörténetét fogja megírni. Ehhez az adatokat maga a híres tábornok szolgáltatja.

+ (Föld-elsüllyedés.) A genfi kantonban Arciers községben egy gesztenyefákkal beültetett térség közelebb elsüllyedt s helyén gyönyörű tó keletkezett, mely oly mély, hogy az elsüllyedt fák nem látszanak ki belőle. A tó fölösleges vize egy szintén ekkor támadt patakon fut le.

+ (A debreczeni színház ügye) csak nem akar előrehaladni, s mig annak élére valamely magántársulat nem áll, írja egy debreczeni, addig nem is lesz belőle semmi. De ha e célra társulat alakulna, s azt a városi előljáróság is lehető módon gyámolítaná, akkor pár év alatt lenne színháza Debreczennek.

— (Felhívás a színészekhez.) Alulírt felszólít minden vidéki jeles színészeket, színésznőket, kardalnok, kardaloknokokat, kik hozzá szándékoznak szerződni a nyári időszakra, melyet nagyjából Bécsben és Sopronban töltené, föltételeiket bérmentes leveleikkel elvárja mart. 10-ig. — Győr, február 16-án 1860. — Hidas Elek, színigazgató.

— (Hála-nyilatkozat.) Az 1860-ik év reám szomoruan virradott. — Házam leégvén, télnek idején csaknem szabad ég alatt maradtam. Ezen szomorú helyzetemben mint vigasztalás angyala kerestem meg az újév 1-ső reggelén tiszt. Fülöp Mihály helybeli ref. segédlelkész ur. Majd lépéseket tett felségélesemre, az ige testté vált, a mennyiben a miskolci polgáregyleti tagok közt alig egy rövid hét alatt számomra 168 a. é. forintot gyűjtött, mely nemes buzgalmaért végye hálás köszönetemet. — Szíves köszönetemet nyilvánítom a miskolci polgáregylet tagjainak, kik megkárosult tagtársuk irányában baráti részvétüket kitüntették. Ugyazint fogadja meleg hálámat az általános Magyar tűzkárbiztosító-társulat is, mely a biztosító összeget időhataladé nélkül megküldeni sziveskedett. — Miskolcz, febr. 11. — Éles Lajos.

+ (Halálhír.) Hubenai Ferencz, nemzeti színházunk egyik régi derék tagja, folyó hó 11-én éjjel elhunyt. Ő nem volt nagy művész, de a kisebb komikai szerepekben sok eredetiséget és buzgalmat tanusított. „Stuczli” „Szellemtű” s hasonló szerepeire soká fog visszaemlékezni a vasárnapi közönség. Az 59 éves agg színészt épen nyugalomba akarták helyezni, midőn a halál örök nyugalmat készített számára. Áldás poraira!

+ (Arndt Móricz Ernő.) a németek híres hazafias költője, folyó évi január 29-én 91 éves korában Bonnban meghalt.

Szinházi napló.

Péntek, febr. 10. „Parlagi Jancsi.“ Népszínmű 3 felv. Ujon átdolgozta Szentpétery Zsigmond. E hét folytán már ez a második népszínmű köznapon.

Szombat, febr. 11. Stéger ur föllépteül, új szereposztással, először: „Benvenuto Cellini.“ Eredeti regényes vigopera 3 felv. Zenéjét szerző (a színlap szerint *) Kern Leo. E dalművet csak annyiban lehet eredetinek nevezni, a mennyiben szerzője hazánkia; egyébiránt szép zenetehetséget tanusít. A dalmű érdekességét nagyban emelte Hollós-L.-né és Stéger művészi szép éneke. Mind az előadásra, mind a kiállításra nagy gond volt fordítva.

Vasárnap, febr. 12. Réthy Mihály első föllépteül: „Két pisztoly.“ Eredeti népszínmű 3 szakaszban, Sziglietítől. Réthy ezuttal egyik legeredetibb szerepében lépett föl; az ő „Piros Pistáját“ most is oly érdekességgel nézték, mintha először adta volna, de nem oly kedvvel, mint régenten, mert bizony — mi türes tagadás! — e szerep s az egész börtönjelenet ma már, a mint ezt sokszor elmondták mások, valóban kellemetlen hatást okoz. A közönség szívesen fogadta egykori kedvencét, s tapsokkal és koszorúval tisztelte meg. A színház egészen megtelt.

Hétfő, febr. 13. „Robert és Bertram.“ Ballet 3 felv. Előlegesen „Hunyady Lászlót“ hirdették, de nem tudni, miért, elmaradt.

Kedd, febr. 14. „Zsidónő.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerző Halevy.

Szerda, febr. 15. „Benvenuto Cellini.“ Eredeti regényes vigopera 3 felv. Zenéjét szerző *.

Csütörtök, febr. 16. Komlóssy-Kövérné javára, új szereposztással, először: „Donna Diana.“ Vigjáték 5 felv. Irta D. Moretto, fordította Fancsy Lajos. Az est egyik érdekessége az volt, hogy Komlóssy-K.-né lépett föl, kihez (jutalomjátékain kívül) csak nagyon ritkán van szerencsénk. — Csak azért mondjuk ezt, mert igaz, s mert sajnáljuk, hogy igaz.

Szerkesztői mondanivaló.

4934. Ungvár. B. G. Az életrajz nemsokára mulhatlanul következni fog. A kép elkészültét minden perczen várjuk. A többi holmi át van adva a szomszéd műhelybe; ott majd feldolgozzák.

4935. Bécs. H. és B. A cikk, melyről azt mondják önök, hogy „gondolkodást igénylő és még most nem közérdekű“ nagyon bírja tetszésünket s ha tapasztalásokon okult tapintatunk nem csal, közönségünk legnagyobb részénél is kellő méltánylatban fog részesülni. Nem kell többé azt hinni, hogy itt csak felület, üres hírlapi fecsegéseknek van kelete; az élet és művészet komoly érdekeinek itt oly közönsége keletkezett már, mely figyelmet s tiszteletet érdemel s melyre — számítani lehet. A tárgyak, melyekről lapunkban szólni akarunk, lehetnek sőt legyenek is minél komolyabbak; csak a módortól az előadástól kívánjuk meg, hogy az legyen népszerű. Ez a mi igyekezetünk, ez a mi tükünk — bár minél több követőnk, versenytársunk akadna! — Köszönjük a küldeményt; bár mielőbb közölhetnők!

4936. Egy volt tüzerítiszt. A névjegyzéket örömmel vettük s azonnal átadtuk az illető helyen; mint hiszünk, a kívánt eredmény fogja követni. A levél többi része meg van pendítve lapunkban; a kiket illet, figyelemmel kísérendik az ajánlatot. Szükség esetében szívesen tudósítandjuk önt. Az ön által ajánlott sakk-műszavak az eddig más oldalról velünk közlőkkel sokban megegyeznek, s e szerint ezek lennének az egyes alakok nevei: király, vezér, lövész (futár), huszár, tüzer (vagy ütég, a bástya helyett) és csatár (gyalog); továbbá roham! (sakk), végroham! (sakk-mat.) A vég megállapodásig közöljük ezeket is az illetőknek tudomásul; addig magmaradunk az általunk eddig elfogadott elnevezések mellett.

4937. Mikesfalva. B. A. A magyar divatra vonatkozó számos felszólalást kaptunk az ország különböző vidékeiről. Szándékunk, e hangokat összeállítva, külön cikkben elmondani. A farsang multával a fényüzési panaszra bizonyosan kevesebb ok lesz.

4938. Pécs. E. Ferencz. Nem értjük a levelet. Mi ön nevéjéről egy szót sem hallottunk még ez életben, s Terézia asszonyt soha nem „köröztettük“. Alkalmassint a hivatalos „Budapesti Hírlap“-ot keresi ön. De az másutt készül; vagy a czimboritékot tévesztette el ön? Itt nagyon ártatlanok vagyunk az effélékben.

4939. Baranyavár. Biz azt most már erőteljesebben, tartalmasabban újra kellene tán dolgozni. Ránk nőtt az idő.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár		Gör.-oros naptár	Nap- kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold- kelet nyug.	
Február								
			Febr. (ó)	ó.	p.	Shebat	ó.	p.
19 Vasár.	A Quinq. K.	A Susan.	7 C Maess.	7	1	5 27	26	6
20 Hétfő	Eleuther p.	Nemes.	8 Vaj. hét k.	6	59	5 29	27	6
21 Kedd	Hushagyó k.	Adelheid	9 Nicephor	6	57	5 31	28	6
22 Szerda	Hamv. sz. †	Úsz. Pét.	10 Sürupus	6	55	5 33	29	6
23 Csütörtök	Romana. Láz.	Lázár	11 Balázs v.	6	53	5 35	30	7
24 Péntek	Jéz. 5 s. Mat.	Ételbert	12 Meletius	6	52	5 36	1 Adar	7
25 Szomb.	Valburga sz.	Taráz	13 Martinián	6	50	5 37	2 Sab.	7

Holdnegyed: ● Ujhold 21-én 8 óra 55 perczkor este.

Nyílt tér. *)

— Ajánlat. E lapok mult számában közölt felhívásra tudatom, hogy a Vasárnapi Ujságnak 1854-dik évi egy teljes számú példányával, — (lágý fedélbe kötve s minden mocsoktól menten), beleszámítva a postai költséget, 6 új forintért szívesen szolgálhatok. — Debreczen, február 14. Harsányi József asztalosmester. (Mester-utca 1373. szám.)

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

SAKKJÁTÉK.

3-ik sz. játszma. — PORTIUS után közli Philoscacco (Gárdonyból).

Egy kis mulatságos csatározást közlünk ma, mely elég tanulságos is. Már jó ideje, hogy egy derék lelkész, falujában sakk-társulatot alakított, hogy a kártya urodalmát keskenyebb határok közé szorítsa. Ezt nem régebben egy Báró ur szerencsétlenné látogatásával. Szerencsétlenségre a legerősebb játékos, a molnár, buzát vásárolni járt, de minden órán várták haza. Ez alatt a Báró ur szörnyen dühöngött a társulatban, le verte, amugy könyveden a tanítót, bírót, magát a lelkészt is, ki, mivel épen haza hívták, kénytelen volt kedves nyáját, a vérengző, telhetetlen farkas körmei közt hagyni. A szomorú pásztorra otthon ölelő karokkal várt egy régi barátja, Molnár karmester ur Pestről, ki épen akkor érkezett meg. Alig hallotta ez a szörnyü vereséget, azonnal sietett a társulatba, hogy boszut álljon a szülőföldén elkövetett megaláztatásért. A Báró ur épen néhány fiatal embert figyelmeztetett a gyalogság fontos jelentőségére, s a belépő karmesterben, kit ő a molnárnak gondolt, egy új harc-áldozatot velt megpillantani.

Báró: Ahá, itt jó a molnár, ugy-e?

Karmester: Igen is én Molnár vagyok, és nagyon örülnék rajta, ha Báró ur sziveskednék velem egy sakk-csatába ereszkedni.

Báró: Oh örömet, örömet, még is szép öntől, hogy megjött. Ujjon le, s huzzon. A csata, melyben a karmester cifraánál cifraírból huzásokkal iparkodott a Bárót jégre vinni, ennek különféle észrevételekre, kifakadásokra szolgáltatott alkalmat.

Világos (Karmester). Sötét (Báró).

1) H b 1 — c 3 1) e 7 — e 5

itt a báró mosolygott:

2) H g 1 — f 3

Báró: Ej mit akar azokkal a Huszárokkal? az én gyalogjaim azokat megtámadják, visszanyomják, és az ön játéka, előbb mintsem gondolná, el van veszve. Csak a gyalogsággal előre.

2) d 7 — d 6

Karmester: Majd lesz még arra elég idő.

3) d 2 — d 4 3) H b 8 — c 6

4) d 4 — d 5

Báró: Az mind jó volna, csak aztán gyalogját eléggé fedezhetné, de abból semmi sem lesz, mert — mint mindjárt láthatja — tulajdon Huszárajai útjában állanak.

4) H c 6 — e 7

5) e 2 — e 4

5) f 7 — f 5

Báró: Az már megint rossz huzás, vagy el kell a Futárt cserélni, vagy visszahúzódni. Mind a két esetben, az én játékom, ön kárára, kifejlődik.

6) h 7 — h 6

7) F g 5 — h 4

Báró: Ugy bizony, még a Futárja is elvész. Vegye vissza azt a huzást.

Karmester: Soha sem szoktam huzást visszavenni.

Báró: Kevélyen hangzik; de szépen.

7) g 7 — g 5

8) H f 3 — e 5:

Báró: Különös vak eset! tudja ön, hogy ha én most a Futárt elütöm, három huzásra mat vagyok.

Karmester: Oh igen, egyéb nem kell hozzá, mint hogy a Vezér h 5-re sakkot adjon.

Báró: Még sem játszik ön oly rosszul mint eleinte gondolám; egyébiránt azzal a huzással sem megy ám semmire, s ön a csatát menthetlenül el fogja veszteni. A Huszárt természetesen levágom.

8) d 6 — e 5:

9) V d 1 — h 5 +

9) K e 8 — d 7

10) F h 4 — g 5:

Báró: Igen, ha mindjárt ütné az ember.

10) F f 8 — g 7

11) F f 1 — b 5 +

11) K d 7 — d 6

12) F g 5 — e 3

Báró: Hátrább, hátrább a Futárral.

12) f 5 — f 4

13) F e 3 — f 4:

Báró: Ugyan mire való ugy elvesztegetni tisztjeit?

13) e 5 — f 4:

14) e 4 — e 5 +

Báró (hosszas gondolkodás után): Különös vak eset! én a gyalogot a Futóval el nem vehetem. Megmondjam miért? Ön a Huszárral e 4-re + adna, nekem d 5-öt el kellene vennem, erre ön a Bástyával + ad és a Vezéremet elfogja, de én a Királylyal megyek, s így minden veszedelmen kívül vagyok.

14) K d 6 — c 5

15) K c 5 — b 5:

15) H c 3 — a 4 +

16) V h 5 — e 2 +

Báró (hosszas gondolkodás után): Talán csak nem képzeli ön, hogy engem itt mattá tesz? a dühöngésnek majd nemsokára vége szakad, bátran mehetnek a 5-re is, de el is vehetem minden veszély nélkül.

16) K b 5 — a 4:

17) V e 2 — c 4 +

17) K a 4 — a 5

18) b 2 — b 4 +

18) K a 5 — a 4

19) V c 4 — b 3 +

19) K a 4 — b 5

20) a 2 — a 4 +

20) K b 5 — b 6

21) a 4 — a 5 +

21) K b 6 — b 5

22) c 2 — c 4 +

22) K b 5 — a 6

23) b 4 — b 5 +

Báró: Hála az égnek! hogy valahára vége van ennek a játéknak, mert szörnyü főfájásom van.

Ebből az a tanulság: 1-ör hogy az ellenfelet soha sem kell lenézni, kevésre becsléni, 2-or hogy a sakkjátékos soha se mondja, legyen bár igaz, vagy nem, hogy fáj a feje.

— Rövid értesítés. Eddig közölt feladványainkra számos megfejtés küldetik be. Azon számban, melyben egy-egy feladvány megfejtését közlendjük, adjuk majd az egyes megfejtők neveit is.

TARTALOM.

Macanlay (arckép). — Thuri György. Ballada. Fejes I. — Régi római polgárok jellemvonásai I. — Gödöllői kastély (képpel). — Vázlatok a magyar viselet történetéből (folyt., képp.) Vizelety B. — Az időjárásról, jelesen Herschell szabályairól. Brassai. — Török történetirők I. Közli Vámbéri. — Tárház: Kakas Márton levele 120. Irodalom és művészet. Farsangi hírek. Vizbefultak életrehozása. A magy. Akadémia palotája. Közintézetek. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Heti naptár. Nyílt tér. Sakkjáték.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)

Jelentés a Kazinczy-alapítványról.

(Folytatás. — Az első közlés a Vasárnapi Ujság 5-ik száma mellett.)

XXXIV. *Kern Jakab* ur által Pestről: Pesti Lloyd társulat 50 forint, Pester Lloyd szerkesztősége 50 forint, Pollák Márk, nagykereskedő 25 ft, Kern Jakab, nagykereskedő 20 ft, Kern S. E. és fiai 20 ft, Reusz Károly 20 ft, Spitzer Gerson 20 ft, Baumgarten Fülöp 20 ft, D. Herzfelder és fiai 15 ft, Joachim Mandl és fiai 15 ft, Bergel Lajos 10 ft, Adam Adler és fia 10 ft, Baumgarten Izsák és fia 25 ft, Rosenfeld Jakab 5 ft, Eigner Simon 5 ft, Hellsinger Móricz 10 ft, Deutsch Gábor és fia 15 ft, Steiner H. és Máj 15 ft, Hirschler Markus és fia 5 ft, Freibauer Ede 5 ft, Kunewalder testvérek 15 ft, Herzl Antal dr. 5 ft, Weisz Adolf 5 ft. Összesen 385 ft. (Eljének derék izraelita honfitársaink, kik a nemzeti eszmék jelentőségét felfogják, s a nemzetiség oltára körül velünk kezét fogják!)

XXXV. *Gr. Dessewffy Emil* ur által pótlólag: Gr. Mikó Imre 500 ft.

XXXVI. *Dániel Antal* ur által Aradról: B. Aczél Lajos 100 forint, Rózsa Péter Ede 5 ft, Biró Kálmán 20 ft, Burdacs Lajos 10 ft, Popovics S. 10 ft, Tavasz Antal 10 ft, Matavovszky 10 ft, Czárán János 20 ft, Takácsy Sándor 10 ft, Markovics Márton 5 ft, Hollaki Gusztáv 5 ft, Ifj. Keller József 5 ft, Murányi 10 ft, Hidegh Sándor 5 ft, Andrány Károly 5 ft, Probat és Fekete 5 ft, Ring Károly 2 ft, Herrling János 2 ft, Poynár Sándor 3 ft, Dlatzay Zsigmond 2 ft, Bettelheim testvérek 3 ft, Tifánszky János 1 ft, Bisztriczky 2 ft, Mayer Antal 1 ft, Probat Ferdinand 5 ft, Weisz András 2 ft, Rotter János 1 ft, Lillin Ferencz 2 ft, Glatz Béla 5 ft, Id. Biró Imre 20 ft, Rózsa Ferdinand 10 ft, Czárán Emánuel 10 ft, Brűnek Károly 3 ft, Vársárhelyi Albertné 10 ft, Purgly János 20 ft, Dániel Antal 10 ft, Összesen: 354 ft.

XXXVII. Mélt. báró *Kray-Wenkheim Mária* asszony által Pozsonyból: Özv. báró Wenkheim Józsefné 25 ft, Gróf Dessewffy Emilné 15 ft, Özv. Kray Mária báróné 25 ft, Gr. Pálffy Istvánné 10 ft, Gr. Dessewffy Kálmánné 15 ft, Gr. Eszterházy József 10 ft, Ocskay-Zerdahelyi 5 ft, Gr. Hunyady Lászlóné 10 ft, Bartal György 10 ft, Bartal-Bacsák Vincentia 5 ft, Okolicsányi Victorné 5 ft, Dessewffy Marcell 10 ft, Id. gróf Zichy Ferencz 10 ft, Gr. Cziráky Antalné 10 ft, Gr. Pálffy János 50 ft, Összesen: 215 ft.

XXXVIII. Főtisztelendő *Biró László* szathmári kanonok ur által: Novák Antal 1 ft, Kiszely Tiborcz 1 ft, N. 1 ft, Szabó Antal 1 ft, Szakmáry József 1 ft, Farkas Antal tanár 1 ft, N. 1 ft, Kropper József 1 ft, N. mérnök 1 ft, Böhm Ágost 1 ft, Petrovich Antal 1 ft, Biró László 10 ft, Összesen: 21 ft.

XXXIX. *Lipthay Endre* kanonok ur által Esztergamból: Németh György nagyprépost 20 forint, B. Fekete Mihály 20 forint, Tóth püspök 20 ft, Lipthay Endre 10 ft, Kemp Mihály 5 ft, Gr. Forgách 5 ft, Ordódy 5 ft, Kranz 5 ft, Szabó József 5 ft, Majth Jákab 5 ft, Lipthay Antal 10 ft, Schumichrasz Mihály 2 ft, Rudnay Lőrincz 3 ft, Meszlényi Gyula 2 ft, Pelikán 1 ft, Rimeli 1 ft, Fábrián János 1 ft, Réh János 1 ft, Köpörczy István 1 ft, Blümelhuber Ferencz 1 ft, Miskolczy Márton 1 ft, Tóth József pleb. 1 ft, Molnár János pleb. 30 kr, Haiko Gáspár 1 ft, Kollár István 5 ft, Bartal 1 ft, Martos Arnold 1 ft, Fister Tiborcz gymn. prof. 1 ft, Vincez Viktorin prof. 1 ft, Rónay Béla 1 ft, Vaszary Domokos 1 ft, Fleischman Jenő 1 ft, Hanniker Timóth 1 ft, Stern Pál 1 ft, Ferenczy 2 ft, Szigler Ferdinánd 1 ft, Fektor gymn. prof. 1 ft, Kovács Ábel 1 ft, Kühn Rajmond 1 ft, Gulyás Elek 1 ft, Salgó János kápl. 1 ft. Összesen 153 ft, 30 kr.

XL. *Botka Imre* ur által Szathmár megyéből: Botka Imre 10 forint, Morvay Károly 5 ft, Ujfalussy József 1 ft, Ujfalussy Lajos 1 ft, Radványi István 2 ft, Jékey Kálmán 3 ft, Domahidy Kálmán 2 ft, Kende Lajos 5 ft, Jékey Mór 2 ft, Kölcsey Gusztáv 2 ft, Mándi József 1 ft, Jeney Dániel 1 ft, K. Csoma József 1 ft, Keresztzeghy Fülöp 1 ft, Vályi János 5 ft, Makó Albert 1 ft, Vincze József 1 ft, Cseke A. 30 kr, Háriás Vincze népjegyző 2 ft, Fóris István 1 ft, Moldvay Gáspár 1 ft, Kenyeresy ref. lelkész 1 ft, Szilágyi Lajos 1 ft, Erdőhegyi Polin 30 kr, Szűcs Idu 20 kr. Összesen 50 ft, 80 kr.

XLI. *Walheim János* ur által Budáról: Procopius 2 forint, Paldt József 2 ft, Bors József 2 ft, Besze Ferencz 5 ft, Reich Sándor 1 ft, Terzo Károly Jenő 1 ft, Borchek József 1 ft, Kimmach 1 ft, Zelenka Lajos 2 ft, Szelke József 1 ft, Szekrényesy 2 ft, Reményi 1 ft, Kosztarovics Miklós 2 ft, Jory Ferencz 2 ft, Madarassy Pál Kovács Pál ügyv. 2 ft, Gály Vincze 5 ft, 15 kr. N. N. 2 ft, Walheim János 3 ft, 75 kr. Összesen 40 ft.

XLII. Méltóságos gr. *Zichy Jánosné* Kray Irma báróné által: Zichy-Kray Irma grófné 50 ft, Gr. Zichy János 50 ft, Jankovich László 20 ft, Gr. Hunyady János 20 ft. Összesen 140 ft.

XLIII. *Bittó István* ur által Drávafokról: Vermes György 5 forint, Szukovány János 5 forint, Petőcz Etelka 5 ft, B. I., 5 ft, Bittó Lipót 2 ft, Imrédy Lipót 5 ft, Csányi Lajos 1 ft, Rozmanites Károly 1 ft, Békássy József 1 ft, Godány István 1 ft, Zathureczky Zsófia 1 ft, Weigl József 1 ft, Forster Elek 1 ft, Fazekas István 1 ft, Dacher 50 kr, Duschkan Simon 1 ft, Drávafoki reform. egyház 1 ft, Drávafoki község 2 ft, Kölgyesy Antal 1 ft, Fridli Antal 1 ft, Nagy István 1 ft, Bittó István 7 ft, Összesen 50 ft.

XLIV. Méltóságos *Csekonics-Lipthay Leona* báróné által: Csekonics János 200 ft.

XLV. Főtisztelendő *Laky Demeter* ur által Csornáról: Takács Ignác mihályi plebánus 5 ft, N. N. 9 ft, Roth Sándor 5 ft, Fiáth Pál 5 ft, Arvay

Gergely csormai premontr. kanonok 5 ft, Badicz Imre 3 ft, László Antal kápl. 2 ft, Simon Vincze premonstr. 5 ft, Ostffy István 3 ft, Horváth Károly 2 ft, Magety Alajos 1 ft, Sándorffy testvérek 4 ft, Laky Demeter premonstr. 5 ft. Összesen 54 ft.

XLVI. *Lugossy József* professor ur által: Debreczenből: Tóth Mihály 1 ft, Menyhárt János 1 ft, Lugossy József 5 ft, Lengyel Zsigmond 2 ft, Veres László 1 ft, Osterlamm Ernő 1 ft, Szegedi Sándor 1 ft, Félegyházi Benjamin 1 ft, Révész Imre 3 ft, Gelenczey Pál 1 ft, Tóth Ferencz 1 ft, Buzás Pál 3 ft, Kiss András 1 ft, Összesen 22 ft.

XLVII. *Dániel Antal* ur által Aradról: Hauser Miska bucsuhangversenyének e czélra szentelt jövedelme 123 ft, Dr. Darányi József 5 ft, Összesen 128 ft.

XLVIII. *Sárospatakról*: Hg Bretzenheim Ferdinándné, szül. Schwarzenberg Carolina hgnő 100 ft, Szentiványi Vincze 20 ft, Összesen 120 ft.

XLIX. *Lipcey Imre* ur által Tisza-Füredről: Lipcey Imre 10 forint, Balogh István 2 ft, Pajer Antal 2 ft, Kulcsar Pál 2 ft, Lipcey Péter 2 ft, Kanizsai Károly 2 ft, Összesen 20 ft.

L. Főtisztelendő *Divald Montán* kanonok ur által Besztercebányáról: Divald Montán kanonok 5 ft, Hyross Mihály sz. keresztii plebánus 2 ft, Belházy Imre püsp. titoknok 2 ft, Némethy Imre titoknok 2 ft, Uhlárik György mérnök 2 ft, Richter István tanár 1 ft, Ujlaky 1 ft, Canynone Sándor 1 ft, Aschner Antal 1 ft, Nemtsik János gyógyszerész 1 ft, Berger József tanár 1 ft, Schindler József ügyvéd 1 ft, Herman Károly szbiró 1 ft, Ritter János 1 ft, Wagner Károly 1 ft, Soltész János bányatiszt 1 ft, Wohland József káplán 1 ft, Bobák György káplán 1 ft, Chrastek Mihály tanár 1 ft, Dr. Costan Miklós 1 ft, Borsiczky Adolf 1 ft, Munkay József 1 ft, Schwandtner István tanár 1 ft, Lepényi Márton duborai pleb. 1 ft, Wachtler Kazmér besztercebányai polgármester 1 ft, Nicolay Endre ügyvéd 1 ft, Bányász Sámuel főjegyző 1 ft, Szigethy Károly 1 ft, Tilles Ferencz nyitrai főesperes 2 ft, Ambrózy Pál új lehotai lelkész 1 ft, Összesen 40 ft.

LI. *Jagasics Sándor* helytartó tannács s ca. megyefőnök ur által Esztergamból: Jagasics Sándor 20 ft, Az esztergami kasszinó 20 ft, Brinkman Antal 5 ft, Havasy Imre 10 ft, Szulyovszky Lajos 5 ft, Kajdacsy Ferencz 5 ft, Szabó Kálmán 10 ft, Koven István 2 ft, Ujváry István 2 ft, Horváth Károly 2 ft, Gyurkóczy Ferencz 2 ft, Mekler Ferencz 3 ft, Mayer Antal 1 ft, Bakoss József 1 ft, Langecker Pál 2 ft, Deszath József 3 ft, Ács Floris 5 ft, Mourovich Rezső 5 ft, Pisuth István 5 ft, Gyöngyösy Lajos 3 ft, Várady Endre 5 ft, Mozzgay Antal 3 ft, Dóczy Károly 1 ft, Lendvay Dénes 1 ft, Szegesdy Pál 1 ft, Navratyill Ferencz 1 ft, Guitman Henrik 1 ft, Kullinics Dezső 3 ft, Petrovics Sándor 1 ft, Rozenberg Ede 1 ft, Schinn Nándor 1 ft, Margó Emil 1 ft, 5 kr, Dögler Ferencz 1 ft, Ifj. Feigler János 1 ft, Dr. Schwarczel József 3 ft, Forster János 6 ft, Ródlly Gyula 5 ft, Schrimpf Kálmán 2 ft, 10 kr, Fogt Nándor 2 ft, Feigler Miklós 1 ft, Matusek Károly 2 ft, Palkovics Ignác 2 ft, Sztankay 1 ft, Viber Móricz 5 ft, Matyasovszky Sándor 4 ft, Zombory Lipót 4 ft, Kakas Ferencz 5 ft, Leffter Mihály 2 ft, Malina János 4 ft, Greff József 5 ft, Dr. Palkovich Károly 2 ft, Leipolder József 5 ft, Mezey Dénes 3 ft, Wallfisch Simon 1 ft, Hertel Béla 1 ft, 50 kr, Potemkin Ödön 1 ft, Schönvizner László 1 ft, Nagy Imre 1 ft, Kovács Ágoston 20 ft, Turcsányi Mátyás 2 ft, Kropács Alajos 1 ft, Lövy Jakab 3 ft, Szerencsés Mihály 3 ft, Szigler József Károly 1 ft, Lencz Ferencz 1 ft, Pap János 3 ft, Adolf Mihály 1 ft, Bischitzki János 2 ft, Pintér Antal 2 ft, Einzingler György 2 ft, Heidenreich Mátyás 1 ft, Trenker Ferencz 5 ft, Hulinnyi Péter 1 ft, Haudinger Ignác 3 ft, Heszterényi János 5 ft, Kollár Antal 2 ft, Eggenhofer Tamás 5 ft, Schalksz Ferencz 1 ft, Vándor József 1 ft, Havas István 2 ft, Deininger János 50 kr, Frey Vilmos 2 ft, Thausz József 2 ft, Kollár Mihály 10 ft, Tóth József 1 ft, Adány Alajos 4 ft, Palles István 3 ft, Horváth József 1 ft, 50 kr, Máár Gyula 1 ft, 50 kr, Vanke Sándor 2 ft, Gandtner Ferencz 5 ft, Magyarly Gyula 1 ft, Heischman Ferencz 3 ft, Molnár Pál 5 ft, Kamocsay László 2 ft, Lángh Aladár 2 ft, Liskay 2 ft, Pásztor János 1 ft, Etter Lőrincz 5 ft, Héya Imre 5 ft, Takács István 2 ft, Falatin János 1 ft, 5 kr, Wretovszky György 2 db cs. k. körmőcezi arany. Kussik Károly 2 ft, Polian János 1 ft, Kiss Mihály 2 ft, Szklenár Márton 1 ft, Szombathy József 1 ft, Köck Lajos 1 ft, Thuránszky József 1 ft, Niedermann Károly 1 ft, Nagy János 2 ft, Deininger Ferencz 1 ft, Feigler Sándor 1 ft, 50 kr, Kéler Károly 1 ft, 20 kr, Reviczky Károly 5 ft, Maurovich Károly 5 ft, Reviczky Pál 4 ft, Nitter Ferencz 3 ft, Esztergami takarékpénztár 20 ft, Koren János 3 ft, Palóczy Tamás 5 ft, Braunsteiner József 1 ft, Dr. Feichtinger Sándor 1 ft, Reisz Ferencz 1 ft, Dr. Hoffmann Vilmos 1 ft, Raab József 1 ft, Gabriel Lóbor 2 ft, Szegesdy József 1 ft, Szentgály Ferencz 5 ft, Egy whistársaság 5 ft, 24 kr, Czigliényi Endre 3 ft, Heischmann Florián 1 ft, Schleicher József 1 ft, Huber Antal 1 ft, Ulrich Béla 50 kr, Magurányi József 50 kr, Rudolf Mihály Ferencz 1 ft, Flek Ferencz 1 ft, Lieb József 1 ft, Lieb Mátyás 2 ft, Lovászi István 2 ft, Szegedi Péter 5 ft, Brutsi László 1 ft, Schönbeck Mihály 2 ft, Öreg Feigler János 1 ft, Sihukszky Rozália 1 ft, Psribill Béla 1 ft, Vimmer Lajos 4 ft, Vimmer Ferencz 4 ft, Lakner Antal 2 ft, Bakay Ferdinánd 1 ft, Feigler Gusztáv 1 ft, Pósch József 1 ft, Buda János 2 ft, Dr. Kohn 1 ft, Miedler József 1 ft, Káán János 2 ft, Virkler Endre 1 ft, Virkler Eleonóra 1 ft, Burdina Helen 1 ft, Veisz Jakab 1 ft, Válder János 2 ft, Klinda Rezső 2 ft, Jamniczky Miksa 3 ft, Zombory Pál 2 ft, Somogyi Lajos 1 ft, Heinezinger Imre 1 ft, Alberty Károly 2 ft, Kollernő 1 ft, Czigliényi Lajos 1 ft, Összesen 472 ft, 14 kr. és 2 db körmőcezi arany.

LII. *Kun-Szent-Miklósról és vidékéről*, beküldve Szász Károly ur által: Gr. Nemes János 10 ft, Ifj. Földváry Mihály 8 ft, B. Bernát György 5 ft, Bernát Györgyné 2 ft, Bernát Lajos 5 ft, Madarassy 5 ft, Hajós Menyhért 5 ft, Gulácsi 5 ft, Id. F. M. 5 ft, Baky Ferencz 5 ft, Tóth Ferencz 5 ft, Horváth László 5 ft, Virág Dienes 5 ft, Dr. Técsi 5 ft, Virág Gedeon 5 ft, Záary József 1 db arany, Szász Károlyné 1 db arany. Bibó Károly 1 db urany. Hanny Endre 5 ft, Malata 5 ft, Tóth Márton 5 ft, Farkas János 5 ft, Szőke 4 ft. Ifj. Gyenes József 3 ft, Magay Károly 4 ft, Csappó György 4 ft, Gergei Lajos 3 ft, Baky Elek 3 ft, Zsoldos Boldizsár 3 ft, Takács János 3 ft, Özv. Már Benedekné 3 ft, Koller József 2 ft, Végh György 2 ft, Szalay György 2 ft, Szép Lajos 2 ft, Baky Endre 2 ft, Leschitz Mátyás 2 ft, Bajnóczy Sándor 2 ft, Hucsera Gusztáv 2 ft, Hakker Rudolf 2 ft, Hakker Rozália 2 ft, Hakker Károly 2 ft, Éberl Józsefné 2 ft, Baky Zsuzsánna 2 ft, Szuper József 2 ft, Zaary Károly 2 ft, Öz. Szász Károlyné 2 ft, Szász Gyula 2 ft, Kovács Zsigmond 2 ft, Kudar Ferencz 2 ft, Guba Imre 2 ft, Baky Imre alezredes 2 forint, Jósá János 2 forint, Bauer Ignác 2 forint, Valkai Nina 2 forint, Csaplár 1 ft, Kálosy Márk 1 ft, Névtelen 1 ft, Kun 1 ft, Pusztai 1 ft, Egy valaki 1 ft, Mező István 1 ft, Horváth József 1 ft, Varga Endre 1 ft, Boros Sándor 1 ft, Jósá Benedek 1 ft, Horváth János 1 ft, Szinkovich Pál 1 ft, Sinkovich Mihály 1 ft, Id. Gyenes József 1 ft, Márki Sándor 1 ft, Duzmath Pál 1 ft, Abonyi 1 ft, Tóthfalusi József 1 ft, Schiller József 1 ft, Bors Károly 1 ft, Végh Sándor 1 ft, Melczér Károly 1 ft, Balogh László 1 ft, Fuszat Konrád 1 ft, Parragh Bertalan 1 ft, Boros Mihály 1 ft, Pap Zsigmond 1 ft, Névery Ádám 1 ft, Tóth Zsigmond 1 ft, Guba Mihály 1 ft, Papanek Ignác 1 ft, Herdi György 1 ft, Tekes Iván 1 ft, Varga Gedeon 1 ft, Boros Farkas 1 ft, Lesták Ambrus 1 ft, Séllei György 1 ft, Mesterfi 1 ft, Egy valaki 1 ft, Ifju Aczél Lajos 1 ft, Bankós Károly 1 ft, Földváry Róza 1 ft, Földvárinó 1 ft, Szondi János 1 ft, Tóth Károly 1 ft, Sárközy Sándor 1 ft, Bankós István 1 ft, Koczó Ferencz 1 ft, 10 kr, Juhász István 1 ft, Móczár György 1 ft, Patai Pál 1 ft, Török Gergely 1 ft, Nemes Antal 1 ft, Balog Sándor 1 ft, Gángol Gábor 1 ft, Varga Sándor 1 ft, Reisz Dávid 1 ft, Bernát András 1 ft, Fleischer Ignác 1 ft, Tabajdi János 1 ft, Patai István 1 ft, Kovács János 1 ft, Szórády Bálint 1 ft, Szappanos Gábor 1 ft, Ócsai András 1 ft, Komlósy Jónás 1 ft, Id. Boros Sándor 1 ft, Bordán Lajos 1 ft, Bordán János 1 ft, Id. Hajdu Gábor 1 ft, Nemes Lajos 1 ft, Kis János 1 ft, Bauer Illés 1 ft, Bauer Mózes 1 ft, Tekes András 1 ft, Sz. Pap Ferencz 1 ft, Török Ignác 1 ft, Özv. Gergei Péternő 1 ft, Urházy Ferdinánd 1 ft, Kerek József 2 ft, Laczházy birtokosság 10 ft, Tóth Sándor 1 ft, Csillery Benő 1 ft, Gere Pál 1 ft, Galambos Antal 1 ft, Vörös János 1 ft, Józán István 30 kr, Órsi János 30 kr, Szabó Ferencz 20 kr, Horváth Imre 30 kr, Józán Benő 30 kr, Galambos Gábor 30 kr, Szetsei Máté 10 kr, Bak József 20 kr, Oláh János 10 kr, Tóth Imre 10 kr, Tóth Lajos 10 kr, Jakus Péter 10 kr, Ifj. Bak István 30 kr, Galambos Lajos 20 kr, Bosentzi János 20 kr, Bak János 30 kr, Nyiládi Soma 30 kr, Balla József 10 kr, Királyi József 20 kr, Nagy István 10 kr, Valaki 50 kr, Valaki 50 kr, B. K. 40 kr, Valaki 30 kr, Valaki 30 kr, V. L. 30 kr, Valaki 30 kr, Szőke Imre 30 kr, Burián János 50 kr, Bernát Gábor 50 kr, Juhász József 50 kr, Bernát István 50 kr, Hajdu Imre 50 kr, Pazsith Sándor Imre Mihály 1 ft, 50 kr, N. N. 50 kr, Pachlin Mihály 50 kr, Kelemen Gergely 50 kr, Gyenes Sándor 50 kr, Bauer Simon 50 kr, Juhász Sámuelné 50 kr, Ócsai Pál 50 kr, Jósá Károly 20 kr, Vas András 10 kr, Dalocsa Imre 10 Balog Imre 20 kr, Balog Gergely 20 kr, Balog András 20 kr, Baski János 10 kr, Kurucz Gábor 30 kr, Weisz Mátyás 50 kr, Ifj. Mező Péter 50 kr, Mező Lajos 40 kr, Piróth András 40 kr, Bernát Ferencz 50 kr, Tormási Sándor 50 kr, Gyenes Sándor 40 kr, Zoltai Mihály 40 kr, Svarkai Mátyás 50 kr, Beliczay Mátyás 40 kr, Jósá István 40 kr, Varga Pál 50 kr, Bernát Ferencz 20 kr, Józán József 40 kr, Szász Károly Pesten aláírt 10 ftot. Összesen 307 ft. és 3 db. arany.

LIII. Méltóságos *Babarczy Antal* ur által: Gróf Festetics György 100 ft, Gr. Széchenyi Pál 25 ft, Sz. Györgyi Horváth Antal 10 ft, Gr. Széchenyi János 50 ft, Sz. Györgyi Horváth László 10 ft, B. Babarczy Imre alezredes 5 ft, B. Aichen-Babarczy Izabella 5 ft, Gr. Széchenyi Gábor 10 ft, Sáncz M. 5 ft, Horváth Amália sz. Chernel 10 ft, G. Nep. János 5 ft, Chernel Ignác és neje 10 ft, Kulcsár István 5 ft, Sebestyén Gábor 1 ft, Högyész Pál 10 ft, Karáton 1 ft, Chernel Lajos 2 ft, Reisch Edvárd 1 ft, Ertl 1 ft, Vidos 1 ft, Sarlay 1 ft, Chernel Sándor 1 ft, Gr. Széchenyi László 5 ft, Gr. Széchenyi György 5 ft, Ebergényi Sándor 3 ft, Nagy János 5 ft, Nagy Károly 3 ft, Neurihrer Antal 2 ft, Dr. Filiczky Tódor 1 ft, Dr. Haubner 2 ft, Nagy Leopoldina 3 ft, Eörsi Nagy Sándor 1 ft, Ifj. Gr. Széchenyi Pál 10 ft, B. Babarczy Brúnék Eufemia 5 ft, B. Babarczy Antal 12 ft, Pottyondi Ágost 1 ft, Ferenczy István 1 ft, Fábry Károly 1 ft, Pohl Károly 1 ft, Vanisz Adolf 5 ft, Péterfy Mihály 1 ft, Gecző Gyula 1 ft, Kis Kálmán 1 ft, Kania Ferdinand 1 ft, Ritter Endre 1 ft, Rosos László 1 ft, Berger Vilmos 2 ft, M. 1 ft, Tomsich Bertalan ügyvéd 1 ft, Dr. Szalay Sándor 1 ft, Ullmann Sándor 1 ft, Puri Gusztáv 1 ft, Beszedics 1 ft, Pap Károly 1 ft, Neurihrer 1 ft, Kunsch 1 ft, Scheller 1 ft, Dr. Holzer 3 ft, Biringery Gyula 1 ft, Csizik Károly 1 ft, Balásfalvy Orosz Antal Schindler 1 ft, Gyömöre Kristóf 1 ft, Szigethy Vilmos 2 ft, Véber József 1 ft, Szomszéd Lipót 1 ft, Geschladt József 1 ft, Mendel Lajos 2 ft, Dr. Szachs 1 ft, Gludová 1 ft, Holczmann György 1 ft, Szabó Ferdinand 1 ft, Vanisz Ignác 2 ft, Drznischek Ferdinánd 1 ft, Veszter Gyula 1 ft, Valzer Mihály 1 ft, Szita Kálmán 1 ft, Szabó János 1 ft, Névtelen 2 ft, Dömjén Béla 1 ft, Eisenbarth 2 ft, Cs. 1 ft, Egerváry 1 ft, Lőrincz Ferencz 1 ft, Gullnerits 1 ft, André Emil 1 ft, Gr. Festetics Elek 5 forint, Kulcsár Lajos 1 forint, Dorneck 1 forint, Handler 1 ft,

Mansperger Frigyes 1 ft, Dr. Kulosi Ferencz 1 ft, Löesz Pál 2 ft, Kugler 1 ft, Pesty 1 ft, Zettl 1 ft, Högyész Béla 1 ft, Klauzer Károly 1 ft, E. Lajos 1 ft, Ruprecht József 1 ft, Némethy Imre 1 ft, Ofner 1 ft, Perger Károly 1 ft, Binder Károly 1 ft, Bús János 1 ft, Ráth 1 ft, André Frigyes 1 ft, Kroösz József 1 ft, Thánhoffer György 1 ft, Saly Alajos 1 ft, Saly Gábor 1 ft, Sohár Viktor 1 ft, Kopetzky Ferencz 1 ft, Bors Ignác 1 ft, Ungar Ferencz 1 ft, Hartner János 1 ft, L. Pitzing József 1 ft, Peőcz József 1 ft, Pirkheim Timi 1 ft, Pákozdy Ignác 1 ft, Soos János 2 ft, A sopronyi evang. főtanoda tanári kara 23 ft, Gr. Széchenyi István összes gazdasági tisztsége 15 ft, Szerdahelyi 2 ft, Összesen: 470 ft.

LIV. *Főt. Nagy János* ur által Szombathelyt: Ernusz Imre 50 forint, Ernusz Sándor 50 ft, Ernusz Kelemen 100 ft, N. N. 20 ft, Zarka Sándor 10 ft, Polányi Mária 2 ft, Özv. Márfy ezredesné 5 ft, Seper Lajos 1 ft, Hetey 2 ft, Teszary József 1 ft, B. L. 8 ft, Dr. Goldschmidt 2 ft, Hodas 1 ft, Gothard István 10 ft, Ehrenhoffer 1 ft, Gothard Istvánné 3 ft, egy valaki 2 ft, Uzsay Ág. 2 ft, Mayer Péter 2 ft, Ihász Silbert 2 ft, Kiss Lajos 2 ft, Nagy János 5 ft, Sailer Armin 2 ft, Illés Márton 1 ft 5 kr, Siraka Gábor 2 ft, S. M. 2 ft, Bajáky Gyula 1 ft, Gönczy István 2 ft, N. 2 ft, Krancz István 5 ft, 15 kr, Szaniszló József 5 ft, Busics Pál 2 ft, Nigsty József 1 ft, Lipovics 5 ft, 15 kr, Csendes Péter 3 ft, Szegedy Sándor 20 ft, Kőszeghy Szilárdka 1 ft, 5 kr, Németh József 2 ft, Seffer Ignác Koltából 2 ft, Farkas József 1 ft, Ádámech Kálmán Péterfáról 1 ft, Rohás Lajos Fehérvárról 1 ft, R. M. Koltából 1 ft, A. J. 1 ft, Szabadfi 1 ft, 5 kr, Takáts István 1 ft, Micheller Ferencz 1 ft. — A szombathelyi polgárok közül: Kanáts J., asztalos 5 ft, T. J. 20 kr, F. N. 10 kr, Ifj. Hatiss József 20 ft, Krausz József 20 kr, Öreg. Zanáthy, számtartó 50 kr, Ifj. Bassány Imre 50 kr, Öreg. Matics Imre 30 kr, Ifj. Czigler Ferdinand 20 kr, Rajcz István 30 kr, Bokor Ferencz, lakatos 30 kr, Kontz József 20 kr, Mészáros Mihály 30 kr, Kajbinger Mihály 10 kr, Ifj. Bassányi Mihály 20 kr, Nedvich 10 kr, Pick Ignác 30 kr, Rumpeltes Ádám 30 kr, Grünwald J. 30 kr, Grünwald Emánuel 20 kr, Kápli Antal 10 kr, Ifj. Bisits József 20 kr, Tyuk Sándor 1 ft, Bliemel 50 kr, B. 1 ft, T. S. 1 ft, Stefanits Ferencz 20 kr, H. 20 kr, Horváth 30 kr, Egy társaság Kőszegen 1 ft, 30 kr, Takó C. 20 kr, Strassberger 10 kr, Magassky István 10 kr, Székely József 20 kr, Hötzl 20 kr, Zanáthy 50 kr, Meyer Ferencz 20 kr, Leinik Vilmos 20 kr, Manhanes 10 kr, Schmidt Fezecz 10 ft, Hofmann Gottfried 10 kr, Zambony Rudolf 30 kr, Karl L. 20 ft, Lindtbauer József 1 ft, Nedvig Ferencz 30 kr. A szombathelyi főgymnasium tanulói közül: Eredics Ferencz 2 ft, Istóczy Győző 2 ft, Kuncz Adolf 2 ft, Veghofer Titus 2 ft, Kiss Pál 4 ft, Hannibal Jenő 2 ft, 50 kr, Seper László 1 ft, 10 kr, Lakner Endre 50 kr, Kodeka Péter 40 kr, Herczeg Miklós 30 kr, Schiffer Antal 50 kr, Adolics Lajos 50 kr, Geber Ede 80 kr, Hochsinger Soma 1 ft, Reiter Mihály 50 kr, Főőr Pál 1 ft, Major Jakab 1 ft, Körmendy József 30 kr, Tegyei Ferencz 30 kr, Fodor Károly 40 kr, Poller Antal 1 ft, 2 kr, Széll Kálmán 2 ft, 50 kr, Tschet Ignác 1 ft, 5 kr, Székely Ferencz 1 ft, Köberl János 40 kr, Bauer Mihály 40 kr, Baumgartner Alajos 56 kr, Major János 50 kr, Dezső Dénes 75 kr, Báron Samu 35 kr, Bény István 40 kr, Hátzel Ferencz 40 kr, Maitz Antal 40 kr, Kránitz József 1 ft, Alexy Emil 1 ft, Gicz József 1 ft, Schalk Mihály 50 kr, Bezanovits Nándor 50 kr, Pörneszy József 50 kr, Kövess János 1 ft, 50, Grünwald Gusztáv 80 kr, Mondschein Manó 60 kr, Széll Ignác 2 ft, Pap József 50 kr, Istóczy Sándor 1 ft, Barca Silvester 2 ft, Roser József 50 kr, Puck Ignác 40 kr, Rosenberg Sándor 50 kr, Nagy Ignác 40 kr, Pusker Sándor 50 kr, Márkus István 50 kr, Reichel Ferencz 50 kr, Kreika Ferencz 50 kr, Székér László 30 kr, Bonyhady Gyula 50 kr, Kollár Gyula 2 ft, 10 kr. Összesen 423 ft, 38 kr.

LV. *Lónyay Gábor* ur által Deregyőről: Vay-Lónyay Mária 20 ft, Lónyay-Pázmány Vilma 40 forint, Lónyay Ödön 50 ft, Lónyay Luiza 2 ft, Petrovits Julia 1 ft, Lónyay Olga 2 ft, Vay Tibor 1 ft 10 kr, Lónyay Gabrielle 2 ft, Lónyay Ottilia 2 ft, Graven Lajos 1 ft, Tóth Ferencz 1 ft, Petrovics Elek 1 ft, N. N. 14 kr, Lónyay Gábor 60 ft, Lónyay-Kazinczy Ottilia 40 ft, Kazinczy András 20 ft, Kazinczy János 5 ft, Kazinczy István 5 ft. Összesen 253 ft 24 kr.

LVI. *Főtiszt. Apostol Pál* ur által Miskolcra: A. J. 1 forint, V. L. 1 ft, D. J. 1 ft, K. F. 1 ft, Faragó Sámuel 1 ft, Faragó György 1 ft, ifj. Csésznek József 1 ft, Szentgyörgyi Ede 1 ft, Beller József 1 ft, B. J. 1 ft, Ragály István 1 ft, Sipos Pál 1 ft, Bató István 2 ft, Kraudy József 1 ft, Zorkovszky A. 1 ft, Bede János 1 ft, Böszörményi József 1 ft, Fazekas L. 1 ft, Kolósy Sánd. 1 ft, Szücs Istv. 1 ft, Láczy Józ. 1 ft. Összesen 22 ft.

LVII. *Hunkár Mihály* ur által Veszprémből: Hunkár Mihály 10 ft, Szabadhegyi Antal 5 forint, Hunkár Sándor 5 ft, Hunkár Dénes 1 ft, Szélessy Dániel 3 ft, Biró József 2 ft, Biró Tamás 1 ft, b. Üchtriczné 10 ft, Stehenits József 2 ft, Győr-Sz.-Mártonból 10 ft. Összesen 49 ft.

LVIII. Nagymélt. *Szögyényi László* birodalmi tanácsos 5 excja által Herczeg Batthyány Fülöp 500 ft, hg. Eszterházy Pál 500 ft, Wodianer Móricz 300 ft, ifj. gróf Zichy Ferencz földteremt. papirban 100 ft, Schey Frigyes 100 ft, Schey Fülöp 100 ft, Szögyényi László egy alaguti részvényben 100 ft, gr. Barkóczy Ján. földteherm. papirban 100 ft. Összesen 1800 ft.

LIX. Mélt. *Károlyi László* urberri főtörv. elnök ur által Nagyváradról: Gróf Zichy Domokos 100 ft, gróf Frimont Béla 100 ft, Szentimrei Károlyi László urberri kötvényben 100 ft, Hrabovszky Zsigmond 5 ft, Gabányi Sándor 5 ft, Nábráczky Ant. 2 ft, Csanády György 2 ft, Andreánszky Sándor államkölcson kötelezvényben 20 ft, Keszlerfy János 10 ft, Demeczky Lajos 5 ft, Szentleányi József 5 ft, Rác Ede 1 ft, Gervay Károly 1 ft, Gervay Mihály 2 ft, N. N. 5 ft, Detrich 5 ft, N. 2 ft, Széll 5 ft, Hrabovszky 2 ft, Gabriel 1 ft, Blaskovich 2 ft, Chernel 2 ft, Fényes József 1 ft, Sárváry

Ferencz 1 ft, Valkovich Antal 2 ft, Daray Károly 1 ft, Tóth Bódog 5 ft, Karap Ferencz 5 ft, Korányi Adolf 4 ft, Bogdán László 2 ft, Nyuli Ferdinánd 1 ft 30 kr, Bornemisza István 1 ft, Porempovich Mihály 2 ft, Steinitz 1 ft, Jankovits János 1 ft, Nagy Imre 1 ft, Komperday János 1 ft, Dormuzos Bálint 1 ft, Follmann 2 ft, Mayer Lipót 2 ft, Boldisar János 1 ft, Wavszk Kálmán 1 ft, Kiss Bálint 1 ft, Petrác János 5 ft, Pópa György 1 ft, Gedeon Ferencz 1 ft, Ingruber Károly 1 ft, Decsy 1 ft, Tokody Istv. 1 ft, Oláh 1 ft, Grubiny Albert 1 ft, Matta Ferencz 1 ft, Kovács 1 ft, Dániel Antal 1 ft, Ambrus István 1 ft, Tóth Elek 3 ft, Szalay Imre 1 ft, Szeles Mihály 1 ft, Lauka Gusztáv 3 ft, Dániel István 1 ft, Horváth Sándor 2 ft, Joob Frigyes 1 ft, Molnár Károly 1 ft, Barna Ferd. 1 ft, Witzmann 1 ft, Csáthy Károly 1 ft, Töltényi Miklós 1 ft, Szokoly Tamás 1 ft, Lovász József 1 ft. Összesen 120 ft államkötelezvényekben, 334 ft 30 kr. készpénzben.

LX. Méltóságos *Batthyány-Zichy Antónia* grófnő által Dákáról: Gróf Batthyány Lajosné 50 ft, gr. Batthyány Géza és neje 30 ft, gr. Batthyány Elemér 3 ft, Batthyány Ilona 10 ft, Koller Ignác 2 ft, Koller Imre 1 ft, Noszlopy Tamás 2 ft, Timár Elek 2 ft, Than Sándor 2 ft, Spránszky Fer. 2 ft, Kőszeghy József 2 ft, Szalmavári Kovács Jánosné 3 ft, Nagy Ignác 3 ft, Váli Ferencz 2 ft, Tarcsy Lajos 2 ft, Kramer cs. k. főorvos 2 ft, Fischerné 2 ft, Berger Johanna 2 ft, Wiltner Dávid 2 ft, Berger Róza 2 ft, dr. Pserhofer 2 ft, Stern Tivadarné 1 ft, Kutritz Vilmos 1 ft, Hoffmann testvérek 1 ft, Kranz József 1 ft, Körmeny Dániel 2 ft, Schrameck Ambrus 1 ft, Csizik Károly 1 ft, Lazányi Béla 1 ft, Üchtritz báróné szül. Amadé grófné 10 ft, Eszterházy Johanna grófné 50 ft, gróf Eszterházy László 10 ft, gróf Eszterházy Lajos 10 ft, Almásy Pál 10 ft. Összesen 227 ft.

LXI. *Foltényi Ignác* ur által Orosházáról: Foltényi Ignác 5 forint, Ólmosy Antal 2 forint, Neumann József 2 ft, Endrey Antal 2 ft, Székács Pál 1 ft, Virág Imre 1 ft, Molnár Károly 1 ft, Jenik 1 ft, Jaroli Mihály 1 ft, Veszelka Imre 1 ft, Széll György 1 ft, dr. Perger József 1 ft, Harsányi Sándor 1 ft, Kemény József 1 ft, Lichtmann Dávid 1 ft, Vangyel Szilárd 1 ft, Hatos Károly 1 ft, Mauks Ödön 1 ft, Rapcsák József 1 ft, Torkos Imre 1 ft, Lázár István 1 ft, Orosházi kaszinó 21 ft. Összesen 50 ft.

LXII. *Erdélyből Fogaras* városában 1860-ik év január 10-én s következő napjain, Kazinczy Ferencz Emlék-alapjához járuló hazafiak névsora: Rákosi József 3 ft, Tóth József 3 ft, N. N. 1 ft, Novák János 2 ft, Zakariás testvérek 1 ft, Keresztényi Antal 1 ft, 50 kr, Pánczél Károly 1 ft, Jakab György 2 ft, dr. Brusz Lajos 1 ft, Fülöp Elek 2 ft, Brusz Ignác 2 ft, Herszényi György 1 ft, Holdi István 1 ft, Sz. Györgyi József 50 kr, Kovács Bénéiam 60 kr, Nagy Sámuel 40 kr, Soos István 50 kr, Lech Ignác 1 ft, Molnár Ferencz 1 ft, Fülöp Ferencz 1 ft, Gombás Sámuel 1 ft, Nagy János 1 ft, Németi János 2 ft, Ritzkövi Lajos 1 ft, Schwádé Károly 1 ft, Tamás Gábor 1 ft, Toszto József 1 ft, Jakab István 1 ft, Perdi János 1 ft, Szabó András 1 ft, Miszti Ferencz 2 ft, Gombás Ferencz 1 ft, Berat Gottfried 1 ft, Hétás József 2 ft, Kiss István 1 ft, Müller Károly 1 ft, Papp Antal 1 ft, Eiser János 1 ft, Eiser György 1 ft, Dancs Péter 1 ft, Borbáth Lajos 1 ft, Májai Károly 1 ft, Damján Miklós 2 ft, Soltész Nagy János 5 ft, Hayth Ferencz 1 ft, Seyfried Károly 1 ft, Bisztray Antal 5 ft, Gyertyánosi Károly 1 ft, Gyertyánosi István 1 ft, Baló Sámuel 1 ft, Vitályos Sámuel 1 ft, Nánásy Sámuel 1 ft, Incze Ferencz 50 kr, Tókos Lajos 50 kr, Ehren Károly 1 ft, Nehrer Sámuel 2 ft, Leutschhaft Károly 2 ft, Laurits Emanuel 1 ft, Ferenczi István 2 ft, László Zsigmond 2 ft, Papp Mihály 1 ft, Tillek János 1 ft, Ridel Konrad 2 ft, Bányai Nyitro Ferencz 1 ft, Telmán József 5 ft, Lázár Jakab 3 ft, Meszlényi Károly 5 ft, Uzoni F. Izsák 5 ft, Eneydi István 2 ft, Molnár János 60 kr, Szabó Lajos 1 ft, Kráwák Ferencz 1 ft, Balázs Sándor 1 ft, Gegő János 2 ft, Tiboldi István 40 kr, Fogarasi P. György 1 ft, id. Herszényi László 2 ft, Nagy József 1 ft, Orbán László 1 ft, Nagy és Kis Bérivói Boér Károly 1 ft, N. N. 1 ft, Alzner Mihály 1 ft, Kloosz Mihály 1 ft. Összesen 121 ft. 50 kr.

LXIII. *Czapfalvi Demjén* István ur által Beregvármegyéből: Demjén István 10 forint, Hrenyó Mihály 1 ft 5 kr, Hericz 60 kr, Opris Gerő 50 kr, Egy szerzetes 1 ft 5 kr, Lónyay György 10 ft, Holisay 15 kr, Andics Laura 1 ft, Andics József 1 ft, Szarka Ignác 1 ft, N. N. 2 ft, N. N. 1 ft, N. N. 65 kr. Összeg 30 ft.

LXIV. *Kovács Pál* ur által Győrből: Deáky Zsigmond 50 forint Tóth kanonok 40 ft, Szalacsy Lajos 10 ft, Szalacsy József 10 ft, Ányos István 10 ft, Szentmihály Ferencz 5 ft, Preng Mihály 5 ft, Horváth János 5 ft, Mersics Miklós 1 ft, dr. Kovács Pál 5 ft. Összeg 141 ft.

LXV. *Farkas József* ur által Miskolcra: Nagy Gedeon 10 forint, Máry Pál 5 ft, Ludányi Antal 5 ft, Fazekas József 2 ft, Tóth Endréné 2 db. arany, Sóos Jánosné 5 ft, Jankó Pálné 1 ft, Baráth József 2 ft, Kun István 1 ft, Kozma Alajos 2 ft, Fraenkel Bernáth 3 ft, dr. Kaczander 2 ft, Grosz Leo 2 ft, Stern Miksa 2 ft, Végh Bernáth 1 ft, Kubik Endre 2 ft, Képászky Alajos 2 ft, Bernáth György 1 ft, Sobész Nagy 2 ft, Orczy János 2 ft, dr. Ponner József 2 ft, Czákó Károly 1 ft, Szentgyörgyi 1 ft, Molnár Bertalan 1 ft, Serfőző József 1 ft, Vadnai Bertalan 1 ft, Reff 1 ft, Steinhäufel Ignác 1 ft, Szücs Miklós 2 ft, Szücs Sámuel 2 ft, Pilita testvérek 5 ft 25 kr, Halas Benjamin 2 ft, Tamásy Károly 2 ft, Szathmári mérnök 2 ft, Farkas Antal 1 ft, Losonczy Károly 2 ft, dr. Farkas Károly 2 ft, Czákó Lajos 2 ft, Kar János 2 ft, Duronelli Alajos 2 ft, Grün József 1 ft, Horváth Lajos 5 ft, Lengy Ádám 2 ft, Palóczy László 1 ft, b. Vay Lajos 10 ft, Lévy József 1 ft, Szalay Zsigmond 2 ft, N. N. 2 ft, Kazay Ignác 1 ft, Bató István 5 ft, Bakos Antal 2 ft, Fejér József 1 ft, Kun József 5 ft, Török Sándor 2 ft, Sugár Farkas 1 ft, Weisz Jakab 1 ft, Sugár Sámuel 1 ft, Szalay Elek 2 ft, Szücs János 2 ft, Szalay Antal 5 ft, Piskóty János 2 ft, Kiszely István 1 ft,

Kiszely József 1 ft, N. N. 1 ft, Burger Samu 1 ft, Uray Mórész 1 ft, Vadnay Lajos 2 ft, Orczy József 2 ft, Kolosy Lajos 2 ft, Cseley Imre 2 ft, Kastéli József 1 ft, Szerdahelyi Imre 1 ft. Összesen 156 ft 25 kr.

LXVI. *Tripolszky Béla* ur által Ó-Becseről: Tripolszky Béla 3 ft, Vissy Kristóf 2 ft, Válics János 2 ft, Krob Károly 5 ft, Bende József 2 ft, Volarich Elek 3 ft, Károlyi József 2 ft, Szukfill Itván 2 ft, Kölgen Ferencz 2 ft, Joanovits Antal 1 ft, Oblatt Áron 3 ft, Vissy Károly 2 ft, Bedekovich Lázár 2 ft, Zulyevich Dömjén 2 ft, Varga József 1 ft, Furó Dániel 1 ft, Krutelik József 1 ft, Ruisz Alajos 1 ft, Korcsák Sándor 1 ft, Jung Frigyes 50 kr, Szaboolyev Glisa 50 kr, Tripolszky József 2 ft, Popadits István 50 kr, Szava Peits 50 kr, Albel Mátyás 20 kr, Simits Jusztin 1 ft, Terék György 1 ft, Kovács Mihály huszka 1 ft, Németh Antal 1 ft, Nagy István 1 ft, Mező Alajos 1 ft, Missurry János Ferencz 3 ft, Benke Mihály 1 ft, Kellér Lázár 3 ft, Veszelovszky József 5 ft, Herz Ferencz 5 ft, Tripolszky László 2 ft, Borbényi Ferencz 1 ft, Simonovits Pál 1 ft, Turry Máté 5 ft, dr. Radánovits 2 ft, Velreiter 1 ft, Schvandt István 2 ft, Grünbaum Z. 2 ft, Összesen 82 ft. 25 kr.

LXVII. *Lángh István* ur által folytatól: Gr. Széchenyi Béla 50 ft, Id. Gr. Zichy Miklós 50 ft, Szajbéli Frigyes h. ü. 25 ft, Gräffl József 10 ft, Bérczy Károly 5 ft, Ifj. gróf Zichy Miklós 100 ft, Semsey Lajos 20 ft. Összesen 1350 ft. 50 krajczár.

LXVIII. Gróf *Szapáry Gyula* ur által: Podmaniczky Frigyes báró 10 forint, báró Orczy Andor 10 ft, báró Orczy Béla 10 ft, Gróf Almásy György 20 ft, Gr. Almásy Dénes 10 ft, Gr. Szapáry Gyula 20 ft, Fazekas Károly 4 ft, Lombay Imre 5 ft, Fejér Miklós 4 ft, Polgár Mihály 10 ft, Puchly János 2 ft, Magyary Lajos 10 ft, Széll Sándor 3 ft, Lehoczky Sándor 1 ft, Novák Ferencz 1 ft, Kiriák György 1 ft, b. Beust Ödön 10 ft, Orczy Antal 3 ft. Összeg: 134 ft.

LXIX. *Mán József* ur által Máramarosból: Mán József 10 forint, Jurka János 10 forint, Báró Sztojka Gyuláné 10 forint, Szaplóczay Zsigmond 10 forint, Várady Antal 10 forint, Szaplóczay József 10 ft, Mihálka László 5 ft, Opriss Fülöp 5 ft, Bikky Ferencz 1 ft, Horváth Menyhért 2 ft, Szöllösy Károly 2 ft, H. K. 1 ft, N. Károly 1 ft, Ifj. Pellionis József 1 ft, N. N. 1 ft, dr. Kutka 1 ft, Batizi András 1 ft, Geram D. 1 ft, Vajna Antal 1 ft, Farkas Tamás 1 ft, Kandra Kajtár 1 ft, Jakobovics János 1 ft, Pap József 1 ft, Kornfeld Frigyes 1 ft, Illyasevics 1 ft, Szathmáry Pólexin Bartháné 1 ft, Mana János 1 ft, Szabó József 1 ft, Darvaj Gábor 2 ft, Felföldi Kálmán 1 ft, Ridler Zsigmond 1 ft, Karácsonyi Antal 2 ft, Lasztokay 1 ft, Krutsay 1 ft, Csatáry Józsefné 10 ft. Összeg 111 ft.

LXX. *Milassin Jakab* ur által Nagy-Kanizsáról: Huszág Miklós 10 ft, Szárnyassy János 2 ft, Kosztyik János 4 ft, Popovics György 2 ft, Szabados Antal r. k. káplán 2 ft, Hofmann Sándor 2 ft, Lovász Mihály 1 ft, Rigyiesky Sveczar közbirtokos 5 ft, Benedek Elek cz. kanonok és zentai plebános 5 ft, Varga Mihály zentai káplán 2 ft, Miklósváry Jenő 1 ft, Heiszler Ferencz 2 ft, Ujházy Menyhért 3 ft, Rehák Lukács 1 ft, Majoros József 3 ft, Majoros István 5 ft, id. Tomcsányi András 3 ft, Horváth Lajos 1 ft, Horváth Imre 1 ft, Szigethi Antal 1 ft, Buday Gábor 1 ft, Komolya János 50 kr, Ellinger József 50 kr, Mihálkovich István 1 ft, Vojnics Livius ügyvéd 2 ft, Boros József 1 ft, Babocs Imre 3 ft, Babocs György 1 ft, Babocs Mátyás 1 ft, Bedő J. 1 ft, Komáromy Béla 1 ft, Gaal Mihály 2 ft, Nikolics András 1 ft, Talián Endre 5 ft, Debelyásky Demeter 2 ft, Milassin Jakab 4 ft. Összeg 82 ft.

LXXI. *Piller Gedeon* ur által Piller Gedeon 20 forint, Péchy Ödön 20 ft, Péchy Gyula 10 ft, Glogovszkyne 10 ft, Tahy Lajos 2 ft, Péchy Ferencz 5 ft, Péchy Antal 5 ft, Roskoványi Ambros 2 ft, Úsz 4 ft, Kohányi 5 ft, Semsey Vilmos 4 ft, Péchy Lucian 5 ft, Semsey Adám 5 ft, Semsey Józsefné 5 ft, Jóób Vendel 5 ft, Podbojiczky Sándor 2 ft, Bijanovics Rudolf 10 ft, Bornemisza Ágoston 10 ft, N. N. 5 ft, Tizedy Miklós 2 ft, Zsitkovszky 5 ft, Kubinyi 5 ft, Fűzy Ignác 2 ft, Fűzy Kristóf 1 ft, Hrabóczy Gábor 10 ft, Matyasovszky Tamás 2 ft, Melions Dénes 2 ft, Zuán Rudolf 2 ft, Duchnovic Sándor 4 ft, Pulszky Imre 5 ft, Gerbery Mihály 2 ft, Jekelfalussy József 5 ft, Oravec György 2 ft, Kézsmárszky Antal 2 ft, Windl Lajos 1 ft, Erősy Dávid 2 ft, Horváth Gábor 5 ft, Hemel Adám 1 ft, Faller Sánd. 1 ft, Fischer Károly 1 ft, Schlossunik 1 ft, N. 1 ft, Maier 1 ft, Szarvassy János 2 ft, Brusmann Ede 1 ft, Szent-Istványi Ferencz 1 ft, Faller Antal 3 ft, Zombor József 1 ft, Flachbarth Károly 2 ft, Hübel Antal 1 ft, Tremko Mih. 2 ft, Seyfried János orvos 1 ft, Stark 2 ft, Jekelfalussy Mária 1 ft, Jekelfalussy Bertha 1 ft, Piller Imre 5 ft, Soltész József 2 ft. Összesen 227 ft.

LXXII. *Péchy Ignác* ur által Eperjesről: Péchy Ignác 20 forint, Péchy Ödön 5 ft, Hedry Erneszt 10 ft, Péchy Imre 5 ft, Piller Mikl. 5 ft, Péchy Béla 5 ft, Péchy László és Szinyey Viktor 5 ft, Péchy Ede 10 ft, Semsey Lajos 5 ft, Desewffy Kálmán és Pál 5 ft, Pulszky Géza 5 ft, Desewffy Kálmán 5 ft, Bujanovics Sándor 5 ft, Wengerszky 10 ft, Keczer Tamás 5 ft, Máriassy Ágoston 5 ft. Összesen 115 ft.

LXXIII. *Trefort Ágoston* ur által Békésmegyéből: Trefort Ágoston 20 forint, Tomcsányi Károly 5 ft, Csáky Petronella grófnő 10 ft, Skanderbeg Buthurny Hedvig 3 ft. Összesen 38 ft.

LXXIV. *Horváth Boldissár* ur *Szombathelyről* beküldött 364 fot, ehhez hozzájárultak: Bonyhády Gyula 20 ft, N. János 2 ft, Valentini Márton 1 ft, Horváth Boldissárné 5 ft, Wüisz Józsefné 5 ft, Schenk Fer. 2 ft, Antal Lajos 5 ft, Engelsráth Alajos 1 ft, Kránitz József 2 ft, Szél Miklós 2 ft, Kollár Jankó Irma 5 ft, Ujváry István 1 ft, Klein József 1 ft, Káros D. 2 ft, Illés Antal 4 ft, Legény Lajos 1 ft, Libits Lajos 1 ft, Szabó János 2 ft, Horváth T. 2 ft, Somogyi Antal 2 ft, Pottyondy Miklós 1 ft, Dirkler János

